

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Většinový volební systém v české komunální politice?
Fenomén modelu jednočlenných kandidátek**

Diplomová práce

Autor práce: Matěj Frouz

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: PhDR. Petr Jüptner, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30.7.2024

Matěj Frouz

Bibliografický záznam

FROUZ, Matěj. *Většinový volební systém v české komunální politice? Fenomén modelu jednočlenných kandidátek*. Praha, 2024. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí práce PhDr. Petr Jüptner Ph.D.

Rozsah práce: 114 173 znaků (od úvodu po závěr)

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na fenomén obcí, kde kandidují pouze jednočlenné kandidátní listiny. Popisuje způsob, jakým je tato kandidatura v rámci české legislativy umožněna. Mapuje krátce dosavadní stav politického zkoumání těchto obcí. Pomocí kvantitativních metod popisuje, jak se tyto obce vyskytovaly v rámci České republiky v posledních šesti volebních obdobích. Ukazuje, že s tímto typem voleb má ve zkoumaném období více než pětina obcí v ČR, přičemž v jednotlivých volebních obdobích tvoří tyto volby stabilně kolem 13 %. Přichází se zjištěním, že tyto obce jsou výrazně více zastoupeny v Čechách oproti Moravě a Slezsku. Konkrétní fungování těchto obcí pak analyzuje pomocí 6 případových studií obcí, ve kterých byly provedeny polostrukturované rozhovory se zastupiteli. Na základě rozhorů pak usuzuje, že tento systém je udržován především díky nízké soutěživosti politických systémů dotčených obcí společně s touhou po personalizaci volebního systému. Mechanismem jeho udržení jsou pak neformální vazby v obci a předávní tradice v rámci zastupitelstva.

Abstract

This thesis focuses on the phenomenon of municipalities where only single-member candidate lists are running. It describes the way in which this candidacy is made possible under Czech legislation. It briefly maps the current state of political research on these municipalities. Using quantitative methods, it describes the prevalence of such municipalities within the Czech Republic over the last six electoral periods. It shows that more than one-fifth of the municipalities in the Czech Republic have had this type of election in the examined period, with a stable share of around 13% in each election period. The thesis brings the finding that these municipalities are significantly more represented in Bohemia compared to Moravia and Silesia. The specific functioning of these municipalities is then analysed using 6 case studies of municipalities in which semi-structured interviews with local councillors were conducted. Based on the interviews, it's concluded that this system is sustained mainly due to the low competitiveness of the political systems of the municipalities in question, together with the desire to personalize the electoral system. The mechanism for its maintenance is then informal ties within the municipality and the handed-down traditions within the council.

Klíčová slova

komunální politika, volební systémy, občanská participace, kandidátní listiny, politická kultura, nezávislí kandidát

Keywords

local politics, electoral systems, civic participation, candidate lists, political culture, independent candidate

Title/název práce

Majoritarian Voting System in Czech Local Politics?

The Phenomenon of One-candidate Lists Model

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat především vedoucímu práce Petru Jüptnerovi Ph.D. za cenné rady, trpělivost a květnaté metafory při konzultacích. Lukáši Hájkovi Ph.D. děkuji za naučení všeho užitečného, co umím v R studiu a laskavé poskytnutí vzorového kódu, bez kterého by v této práci nebyla žádná mapa. Všem respondentům děkuji za jejich čas a milé přijetí, kterého se mi ve všech navštívených obcích dostalo. Speciální poděkování pak patří Veronice Králové za radost, bez které nejde psát.

Obsah

Úvod.....	9
1 Teoretická východiska práce	11
1.1 Volební systém komunálních voleb v ČR.....	12
1.1.1 Struktura hlasu a pořadí zvolení kandidátů	13
1.1.2 Vnitřní práh kandidátních listin.....	14
1.2 Nezávislí kandidáti v literatuře – opomíjená množina?.....	15
1.3 Lokální modely demokracie v malých obcích podle Bubeníčka	18
1.4 Definice malé obce	22
2 Metodologická východiska práce	25
2.1 Kvantitativní metody.....	25
2.2 Kvalitativní metody.....	26
2.2.1 Oslovení obcí a průběh rozhovorů	28
3 Fenomén obcí nezávislých kandidátů pohledem „shora“.....	30
3.1 Obce nezávislých kandidátů v jednotlivých volebních obdobích	30
3.2 Rozšíření obcí nezávislých kandidátů podle druhu a velikosti obce.....	33
3.3 Obce nezávislých kandidátů na mapě	36
3.4 Míra soutěživosti obcí jednočlenných kandidátů	40
3.4.1 Vztah pluralitnosti voleb a velikosti obce	42
4 Případové studie jednotlivých obcí	44
4.1 Nepluralitní obce	44
4.1.1 Veselice	44
4.1.2 Kozojedy	47
4.2 Pluralitní obce	51
4.2.1 Boseň.....	52
4.2.2 Olovnice	56
4.3 Obce se změnou systému	60

4.3.1	Štěnovický Borek	60
4.3.2	Bernardov	63
	Závěr	68
	Seznam použitých zdrojů.....	70
	Odborné zdroje	70
	Legislativa a právní dokumenty.....	72
	Datové a elektronické zdroje	72
	Rozhovory.....	73
	Příloha 1. Scénář polostrukturovaného rozhovoru a oslovovací email pro respondenty	75
	Oslovovací email	75
	Scénář polostrukturovaného rozhovoru	76
	Blok 1. předvolební výběr kandidátů.....	76
	Blok 2. počet a podoba kandidátních listin.....	76
	Blok 3. různé.....	77

Úvod

Česká komunální politika je z evropského pohledu netypická. Velmi vysoký počet obcí vedoucí k jejich malé průměrné velikosti způsobují, že se v mnohem liší od komunální politiky v jiných evropských zemích i od jiných úrovní politiky v České republice. Tyto rozdíly se ale rozhodně ve všech obcích neprojevují stejně, naopak jednotlivé obce se ve svém politickém fungování mohou zásadními způsoby lišit.

Jedním ze způsobů, jakými je možné zkoumat komunální politiku a rozdíly mezi jednotlivými obcemi, je výzkum zaměřený na moment komunálních voleb a procesy s nimi spojené. Tento přístup umožňuje poměrně dobře využívat kvantitativní metody, díky bohaté dostupnosti dat, která na základě voleb vznikají. V kombinaci s kvantitativními metodami pak tato data umožňují popsat zásadní momenty fungování obcí.

V této práci se pomocí kombinace kvantitativních a kvalitativních metod zaměříme na jeden ze zvláštních jevů, který se v rámci české komunální politiky odehrává, a to kandidatury nezávislých kandidátů. Systém komunálních voleb umožňuje kandidatury pouze jednočlenných kandidátních listin jako nezávislých kandidátů, ale ve svém nastavení s nimi počítá spíše jako doplňkem vícečlenných kandidátních listin¹, které skutečně ve většině obcí dominují². Existuje však nezanedbatelné množství obcí, kde dochází k nečekané situaci a nezávislí kandidáti na jednočlenných kandidátních listinách bez účasti vícečlenných listin³.

Hlavními výzkumnými cíli práce jsou kvantifikace fenoménu obcí s kandidaturou pouze nezávislých kandidátů a popis modelů fungování těchto obcí. Každý z těchto hlavních cílů tak vyžaduje rozdílný metodologický přístup, shrnutí těchto přístupů je možné vidět v následující tabulce č.1.

---

¹ Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>.

² ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/.opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

³ Ibid.

Tabulka 1: Výzkumné cíle práce a použité metody

Výzkumný cíl:	Použité metody:	Konkrétní prostředky:	Vzorek:
1. Kvantifikace fenoménu obcí nezávislých kandidátů	kvantitativní	analýza dat z ČSÚ, tvorba datasetu R studiu, analýza výsledků	řádné volby 2002-2022 39 000+ pozorování obec/volby
2. Popis jednotlivých modelů fungování obcí nezávislých kandidátů	kvalitativní	polostrukturované rozhovory	6 obcí vybraných na základě ukazatelů zjištěných v první otázce

Zdroj: Autor

Naše práce má pak následující strukturu. V první části se zaměřujeme na popis legislativního rámce komunálních voleb a způsoby, jak je samostatná kandidatura nezávislých kandidátů umožněna. Popisujeme dosavadní výzkum, který se tématem komunální politiky zabýval a hledáme, jak byla doposud reflektována otázka obcí nezávislých kandidátů. Krátce také reflektujeme otázku definice malé obce, která je vzhledem k výskytu námi zkoumaného fenoménu pro naši práci relevantní. V druhé části práci je podrobněji popsána metodologie práce, jak zpracování kvantitativních dat, tak proces výběru obcí a oslovení respondentů pro polostrukturované rozhovory. Třetí část práce pak prezentujeme výsledky kvantitativního výzkumu, je členěna do podkapitol pro jednotlivé pohledy na rozšíření námi zkoumaného fenoménu. Čtvrtá část práce obsahuje výsledky případových studií šesti obcí, ve kterých probíhaly polostrukturované rozhovory. Obce jsou v ní rozděleny do tří dvojic podle toho, zda v nich ve zkoumaném období probíhaly volby převážně pluralitně či nikoliv, případně zda zaznamenaly ve volebním období 2022 změnu od systému jednočlenných kandidátek k systému kandidátek vícečlenných či naopak. Poslední částí práce je závěr, který shrnuje výsledky, jak kvantitativní, tak kvalitativní části výzkumu.

1 Teoretická východiska práce

Komunální politika je v české politologii tématem hojně zkoumaným po celou dobu existence demokratického českého státu. Reflexe fungování komunálních politických systémů byly vždy zajímavými, jednak z hlediska možnosti zlepšení fungování veřejné správy^{4,5}, jednak z pohledu komparace fungování obcí. Ať už za pomoci kvantitativních přístupů a případně komparace s komunální politikou v jiných evropských státech⁶, tak kvalitativních případových studií⁷. Komunální prostor poskytoval výzkumníkům také prostor pro testování aplikovatelnosti politologických teorií jako je např. teorie koalic⁸ na konkrétní případy.

Díky velkému počtu malých obcí se také rozvíjel výzkum zkoumající specifika tohoto druhu sídel^{9,10}. Ten se zabýval jak obecnou funkčností malých obcí jako článků státní správy¹¹, tak otázkou, zda a do jaké míry můžeme v těchto obcích mluvit o klasickém fungování politiky¹².

Tato práce se zabývá především fungováním komunálních politických systémů v momentě voleb, proto v této kapitole detailněji přiblížíme legislativní rámec komunálních voleb v ČR a jejich vztah k teorii volebních systémů.

---

⁴ BERNARD, Josef; KOSTELECKÝ, Tomáš; ILLNER, Michal a VOBECKÁ, Jana. In: *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Studie (Sociologické nakladatelství)*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.

⁵ VOSTRÁ, Lenka a GROSPÍČ, Jiří. *Reforma veřejné správy v teorii a praxi: problémy reformy veřejné správy v České republice, Maďarské republice, Polské republice a Slovenské republice: sborník z mezinárodní konference*. Dobrá Voda: Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-71-6.

⁶ JÜPTNER, Petr; POLINEC, Martin a ŠVEC, Kamil. *Evropská lokální politika*. Praha: Petr Jüptner ve spolupráci s Institutem politologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, 2007. ISBN 978-802-5411-872.

⁷ ŠARADÍN, Pavel a OUTLÝ, Jan. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0798-1.

⁸ JÜPTNER, Petr. Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue*. 2004, roč. 10, č. 2, s. 80-101. ISSN 211-0353.

⁹ ČMEJREK, Jaroslav. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Basic*. Davle: Kernberg, 2009. ISBN 978-80-87168-10-3.

¹⁰ ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPÍK, Jan. In: *Demokracie v lokálním politickém prostoru: specifika politického života v obcích ČR. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

¹¹ BERNARD, Josef; KOSTELECKÝ, Tomáš; ILLNER, Michal a VOBECKÁ, Jana. In: *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Studie (Sociologické nakladatelství)*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.

¹² RYŠAVÝ, Dan. Komunální je komunální a velká je velká! K hypotéze politizace lokálních politických elit. Online. *Sociologický časopis*. 2006, roč. 42, č. 5, s. 953-970. ISSN 00380288. Dostupné z: <https://doi.org/10.13060/00380288.2006.42.5.06>. [cit. 2024-07-27].

1.1 Volební systém komunálních voleb v ČR

Nejobecněji řečeno, volební systém je jakýkoliv mechanismus, pomocí kterého se převádí hlasy na voličů ve volbách na mandáty zastupitelů po volbách. Tyto systémy je možné různými způsoby dělit a třídit do kategorií podle toho jakým způsobem k tomuto převodu dochází. Kritérii pro toto dělení, která jsou především důležitá je počet volebních obvodů, počet mandátů v jednotlivých obvodech, uzavírací klauzule a forma kandidatury¹³.

Podle těchto základních kritérií se pak volební systémy nejčastěji dělí do dvou až tří základních kategorií, a to na systémy většinové, proporční a případně smíšené. Většinové systémy jsou takové systémy, které přidělují mandáty způsobem, který zvýhodňuje vítěze voleb a menší důraz dává na rovnoměrnost rozdělení mandátů, méně úspěšným kandidátům naopak proporční systémy se snaží přesněji kopírovat rozdělení hlasů i za cenu případné fragmentace výsledně zvoleného sboru. Smíšené, či také semi-proporční kombinovat výhody a nevýhody obou systémů, a to buď doslovnou kombinací jednoho a druhého typu pro různé části voleného sboru nebo posílením většinových prvků v systému proporčním či naopak¹⁴.

V této práci nám postačí pouze toto základní dělení na většinové a proporční systémy. Přičemž systém českých komunálních voleb můžeme minimálně tak jak je navržen a předpokládán zákonem označit za proporční¹⁵. Počet obvodů, ve kterých se volby v obci odehrávají záleží na velikosti obce a případně na politickém rozhodnutí zastupitelstva. Minimální velikost volebního obvodu při volbách do obecního zastupitelstva je pět volených mandátů zastupitelů. U menších obcí je tak většinou jedinou možnou variantou fungování obce pouze s jedním obvodem, ale tato praxe je běžná i u obcí které by svým počtem zastupitelů umožňovaly více volebních obvodů ustavit¹⁶. Jev, který zkoumá tato práce se pak vyskytuje výhradně v obcích, které fungují pouze s jedním volebním obvodem¹⁷.

---

¹³ CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-807-3675-486.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ LEBEDA, Tomáš. Komunální volby klamou. Online. *Acta Politologica: Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva*. 2009, roč. 1, č. 3, s. 332-343. ISSN 1803-8220. Dostupné z: https://tarantula.ruk.cuni.cz/ACPO-23-version1-006_Lebeda_US_merged.pdf. [cit. 2024-07-30].

¹⁶ Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>.

¹⁷ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

Další důležitou proměnou je pak forma kandidatury. Především, zdali je kandidatura samostatná nebo kandidují vícečlenné kandidátní listiny. Systém českých komunálních voleb umožňuje obě tyto možnosti. Kandidátní listiny mohou podávat registrované politické strany, které tak nemusejí v každé dané obci shánět pro kandidaturu příslušný počet podpisů. Dále pak sdružení nezávislých kandidátů (SNK), která musí pro svou kandidaturu získat podpisy 7% obyvatel dané obce. Poslední možností je samostatná kandidatura nezávislých kandidátů (NK). Ti musí také získat pro své kandidatury podpisy, ale jejich počet je stanoven vždy podle počtu obyvatel obce, ve které kandidují přesný počet ukazuje tabulka č.2 níže¹⁸.

Tabulka 2: Počet podpisů nutných pro kandidaturu nezávislého kandidáta

Počet obyvatel obce	do 500	nad 500 do 3000	nad 3000 do 10 000	nad 10 000 do 50 000	nad 50 000 do 150 000	nad 150 000
Počet podpisů pro NK	5 %	4 %, nejméně 25	3 %, nejméně 120	2 %, nejméně 600	1 %, nejméně 1000	0,5 %, nejméně 1500

Zdroj: Autor na základě zákona 491/2001 Sb¹⁹

Jak pro SNK tak pro NK je tak sběr podpisů „výhodný“ pouze v obcích s menším počtem obyvatel (cca do 15 000), protože pro založení politické strany je potřeba 1000 podpisů²⁰. Kandidatura nezávislých kandidátů je pak složitější i pod touto hranicí a žádná v období zkoumaném touto prací kandidovali pouze nezávislí kandidáti pouze v jedné obci s počtem obyvatel větším než 2000²¹.

1.1.1 Struktura hlasu a pořadí zvolení kandidátů

Důležitým faktorem ve volebním systému také je, zda mohou voliči ovlivnit zisk mandátů v rámci jednotlivé volební listiny. V tomto ohledu je systém komunálních voleb v ČR poměrně otevřený. Volič má několik možností, jak naložit se svými volebními hlasy a jak ovlivnit jak zisky mandátů jednotlivých stran, tak pořadí kandidátů v rámci kandidátních listin²².

Prvním způsobem je volba jedné volební strany zakřížkováním celé její kandidátní listiny. V takovém případě získává strana tolik hlasů, kolik je na listině kandidátů. To může být stejně

¹⁸ Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491..>

¹⁹ Ibid,

²⁰ Zákon č. 424/1991 Sb.: Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. In: *1991*. 1991. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-424>.

²¹ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

²² Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491..>

či méně, než je volných míst v zastupitelstvu. Výjimkou jsou malé obce, kde se volí 5, nebo 7 zastupitelů. V takových případech mohou mít jednotlivé listiny až 6 respektive 9 kandidátů. Tento přepočít tak strany teoreticky může motivovat mít kandidátní listiny, pokud možno plně obsazeny za účelem maximalizace volebního zisku²³.

Druhou možností je volit stále jednu politickou stranu ale v rámci ní poté rozdělovat ještě tzv. preferenční hlasy. Těch může každý volič rozdat tolik, kolik je v dané obci (nebo volebním obvodu) voleno zastupitelů. Tyto hlasy pak spolu-určují, v jakém pořadí budou kandidáti dané strany získávat mandáty v zastupitelstvu²⁴. Přesněji tento proces popisujeme níže.

Třetí možností je pak takzvané „panašování“ tedy situace, kdy volič přiděluje hlasy napříč jednotlivými kandidátními listinami. Pokud tak volič učiní, počítají se hlasy takto rozdělené vždy jak volební straně, za kterou jednotlivý kandidáti kandidují tak jim samým jako hlasy preferenční. Pokud zkombinuje udělení „velkého“ křížku jedné straně s rozdělením dalších křížků jinde odečte se počet jinde rozdaných křížků od počtu hlasů které by strana získala za „velký“ křížek²⁵.

1.1.2 Vnitřní práh kandidátních listin

V komunálních volbách fungují jednotlivé kandidátní jako takzvané neblokované kandidátní listiny, což znamená, že volič má svým hlasem možnost ovlivnit pořadí v jakém budou kandidáti dané volební strany získávat mandáty v zastupitelstvu obce. Pro pořadí kandidátů je v první řadě rozhodující pořadí, ve kterém jsou na kandidátní listinu zapsáni při jejím přihlašování, pro změnu tohoto pořadí musí získat dostatek preferenčních hlasů. Ten se vypočítá tak, že se počet hlasů získaných volební stranou jako celkem vydělí počtem kandidátů za stranu kandidujících a vynásobí 110 % pokud kandidát získá více preferenčních hlasů než výsledné číslo, přesouvá se před prvního kandidáta podle určeného pořadí. V situaci, kdy tento práh překročí kandidátů více, se pak tito kandidáti řadí od prvního místa podle počtu preferenčních hlasů a pořadí určené při podání kandidátní listiny mezi nimi přestává hrát roli²⁶. Tento vnitřní volební práh tak vytváří určitou bariéru, která zabraňuje jednotlivým kandidátům v posunu po kandidátní listině a může tak vytvářet tlak, jak na chování kandidujících při sestavování kandidátních listin, tak na chování voličů.

---

²³ Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>.

²⁴ Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

1.2 Nezávislí kandidáti v literatuře – opomíjená množina?

Ve studiu komunální politiky můžeme v pracích české provenience pozorovat dva hlavní přístupy, které ke studiu velkého množství českých municipalit přistupují z různých pohledů. Prvním přístupem je přístup takzvaně „shora“ který využívá množství obcí k rozsáhlým kvantitativním analýzám, často popisuje fungování systému obcí jako celku a je například zaměřený na souhrnné výsledky voleb do obecních zastupitelstev ve všech obcích^{27,28,29}. Druhý přístup takzvaně „zdola“ se naopak zaměřuje více na případové studie, využívá velkého množství obcí pro nalezení zajímavých lokálních modelů a funkcí a je více zaměřený na plastičtější popis situace v jednotlivých obcích a až na základě jejich studia pak později zobecňuje^{30,31}. Oba tyto přístupy mají své silné i slabé stránky a málokterý autor nebo studie využívají výhradně jednu z možností jako ideální typ. Pro naši práci je zajímavé sledovat, jak se v rámci těchto širších přístupů dají zkoumat námi diskutované obce nezávislých kandidátů.

Přestože se to možná na první pohled možná nezdá, obce nezávislých kandidátů jsou poměrně snadno zachytitelné i při pohledu „shora“. Stačí se zaměřit na poměr počtu volebních stran a počtu kandidátů a můžeme tento fenomén snadno rozpoznat i ve velkých datasetech. Pokud však tento krok neuděláme může nám to při určitých typech analýzy způsobit problémy. Například díky faktu, že jak jednočlenná, tak plně obsazená kandidátní listina se ve statistikách počítají stejně jako jedna volební strana, může se nám při analýze stát, že vyhodnotíme jako srovnatelné volby do pražského magistrátu, kde v roce 2022 kandidovalo volebních 22 stran, a volby v obci Jenišovice, kde kandidovalo volebních stran 20, přestože v Praze těchto 22 stran znamenalo 1064 kandidátů a Jenišovicích bylo 20 stran 20 kandidátů³². Na tento fakt upozorňuje kolektiv autorů z České zemědělské univerzity v knize *Demokracie v lokálním*

---

²⁷ BALÍK, Stanislav; GONGALA, Petr a GREGOR, Kamil. *Dvacet let komunálních voleb v ČR. Politologická řada*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-381-3.

²⁸ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

²⁹ BERNARD, Josef; KOSTELECKÝ, Tomáš; ILLNER, Michal a VOBECKÁ, Jana. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Studie (Sociologické nakladatelství)*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.

³⁰ ČMEJREK, Jaroslav. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Basic*. Davle: Kernberg, 2009. ISBN 978-80-87168-10-3.

³¹ ŠARADÍN, Pavel a OUTLÝ, Jan. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0798-1.

³² ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

politickém prostoru, kde upozorňují na problematičnost aplikace tradičních systémů měření plurality politických systémů na komunální úrovni právě díky účasti nezávislých kandidátů³³.

V analýzách komunálních voleb jako celku, jaké můžeme najít například u Stanislava Balíka³⁴ v dílech shrnujících výsledky komunálních voleb jako např. Dvacet let komunálních voleb v ČR, je pak forma kandidatury spíše ignorována³⁵. Nezávislí kandidáti jsou v těchto analýzách často počítáni souhrnně v jedné kategorii společně pro čistě samostatně kandidující i pro sdružení nezávislých kandidátů. Pokud je pak věnována pozornost zcela samostatně kandidujícím kandidátům je prevalence tohoto jevu počítána pro souhrnně pro všechny obce v určité kategorii a není tak možné odlišit obce, kde vedle sebe existují vícečlenné a jednočlenné kandidátky od obcí, kde kandiduje pouze jeden druh listiny³⁶.

V knize Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody se metodologickému pojetí nezávislých kandidátních listin věnuje také Stanislav Balík. Uvádí zde explicitně, že „pro potřebu souhrnných dat pro celý okres či jiné jednotky větší, než obec je vhodné všechny tyto formy nezávislosti [jednočlenné nezávislé listiny, SNK a kandidatura pod národní stranou s „nezávislou identitou“, pozn. autora] chápat jako jednu kategorii „nezávislých““³⁷. Tvrdí zde, že právní forma kandidatury nemá z hlediska voličské orientace a přidělování preferencí podstatný vliv. Připouští ale možnosti výzkumu, kde je nutné mezi těmito formami rozlišovat, například výzkum místních stranickopolitických matric, u kterého poté doporučuje rozlišovat, znovu „pouze“ mezi NK a SNK na jedné straně a národními nezávislými subjekty na straně druhé. Jednotlivé samostatně kandidující kandidáty pak v systému navrhuje nepočítat za jednotný politický blok, neboť se prý dá předpokládat, že „existují důvody, pro to, aby každý kandidoval sám a nebyl chápán jako součást širšího bloku“³⁸ uvádí také, že tato forma kandidatury je administrativně náročnější. Otázkou obcí, kde kandidují pouze nezávislí

---

³³ ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

³⁴ BALÍK, Stanislav (ed.). *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003. ISBN 80-210-3211-1.

³⁵ BALÍK, Stanislav; GONGALA, Petr a GREGOR, Kamil. *Dvacet let komunálních voleb v ČR. Politologická řada*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-381-3.

³⁶ Ibid.

³⁷ BALÍK, Stanislav. Metodologie výzkumu komunální politiky. In: FIALA, Petr a STRMIŠKA, Maxmilián (ed.). *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno: ISPO a CDK, 2005, s. 171-175. ISBN 80-7325-074-8.

³⁸ Ibid. s. 172

kandidáti se metodologicky nezabývá ani neřeší otázku výskytu těchto kandidátek v situaci, kdy je jejich kandidatura systémem voleb znevýhodněna³⁹.

U přístupu „zdola“ je pak popis obcí se systémem pouze jednočlenných kandidátních listin možné popsat výrazně detailněji než při pohledu „shora“. Zaměření na případové studie jednotlivých obcí umožňuje pozorovat funkční procesy v těchto obcích a lépe tak odhaluje, rozdíly i podobnosti mezi obcemi, kde například kandiduje jediné SNK nebo pouze nezávislí kandidáti. K tomuto přístupu můžeme řadit například níže popsanou práci Václava Bubeníčka⁴⁰. Podobně k problematice přistupují také v knize *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, kterou napsali s kolegy Jaroslavem Čmejrkem a Janem Čopíkem⁴¹. Zde popisují jednak to, jakým způsobem se změní volební model z proporční D'Hondtovy metody na většinové neomezené hlasování, pokud v obci kandidují pouze nezávislí kandidáti⁴². Oproti obci, kde by kandidovala pouze jedno SNK tak systém umožňuje voličům vybírat pořadí kandidátů příměji, protože v rámci SNK se mění pouze pořadí těch kandidátů, kteří překročí vnitřní klauzuli počtu preferenčních hlasů. Teoretickou možnost, že by díky tomuto systému došlo ovládnutí zastupitelstva názorovou menšinou díky efektu tzv. blokového hlasování⁴³ nepovažují autoři za pravděpodobnou, protože v případě existence silných názorových rozporů by v obci pravděpodobně nekandidovali pouze nezávislí kandidáti. Kandidaturu nezávislých kandidátů autoři dále vykládají také jako možný indikátor omezené politické soutěže v obci a menší úrovně politizace v dané obci.⁴⁴

Můžeme tak vidět, že fenomén obcí nezávislých kandidátů je do jisté míry popisován, jak autory zkoumajícími komunální politiku „shora, tak „zdola“. Oba pohledy pak při jeho zkoumání mají své silné i slabé stránky, přičemž pohledem zdola byl tento fenomén doposud popsán výrazně detailněji. Chybí ale celková souhrnná analýza pohledem „shora“, která by například ukázala četnost tohoto jevu a stejně tak nejsou příliš detailně popsány mechanismy, kterými se tento systém udržuje i přes svou zdánlivou volební „nevýhodnost“.

---

³⁹ BALÍK, Stanislav; GONGALA, Petr a GREGOR, Kamil. *Dvacet let komunálních voleb v ČR. Politologická řada*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-381-3

⁴⁰ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: ČZU, 2010.

⁴¹ ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: specifika politického života v obcích ČR. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

⁴² Ibid. s. 104-106

⁴³ CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-807-3675-486.

⁴⁴ ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

1.3 Lokální modely demokracie v malých obcích podle Bubeníčka

Specificky užitečným pro naši práci je výzkum komunální politiky zpracovaný Václavem Bubeníčkem. Jeho teorie lokálních modelů demokracie se mimo jiné vypořádává s otázkou obcí, kde kandidují pouze jednočlenné kandidátní listiny a pro tento jev předkládá širší teoretické zakotvení. Z tohoto důvodu si Bubeníčkovu teorii lokálních modelů demokraci popíšeme detailněji.

Bubeníček se ve svém výzkumu zabývá obcemi, které se svým fungováním vymykají legislativním předpokladům fungování komunální politiky. Ve svém výzkumu definuje různé modely fungování těchto obcí na základě kvalitativního empirického výzkumu. Jako hlavní kritérium pro definici jednotlivých modelů a přiřazení obcí k nim pak používá způsob sestavování kandidátních listin. Toto kritérium by pro úplnost mělo podle Bubeníčka doplněno i o další kritéria jako je počet obyvatel a soutěživost politického systému⁴⁵.

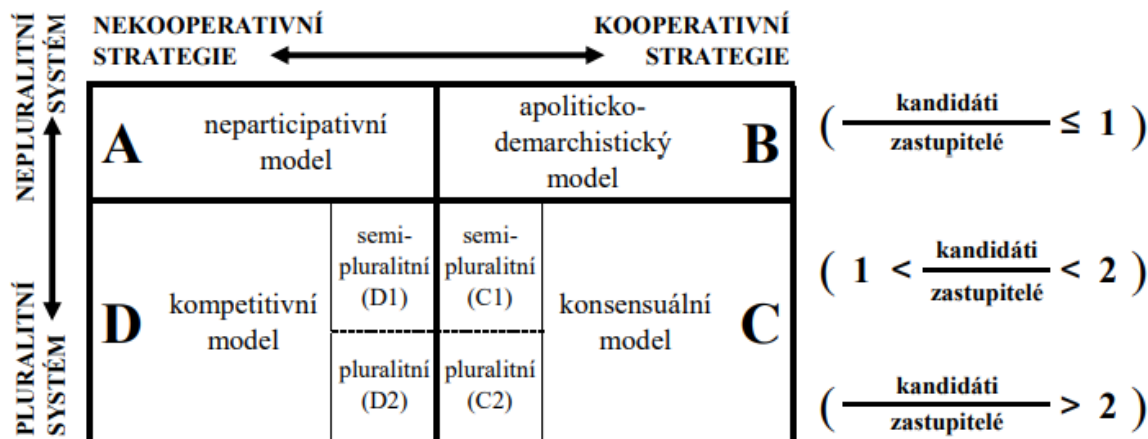
Klíčovými proměnnými při určení jednotlivých modelů sestavování volebních listin jsou pak úroveň rivality v boji o hlasy (či také soutěživost systému) a systém lokálních politických stran. Přičemž úroveň rivality je u malých obcí problematické definovat pomocí postupů známých z jiných úrovní politiky a větších obcí jako jsou například přítomnost a koncentrovanost opozice. U malých obcí je možné úroveň rivality zjednodušit na moment sestavování kandidátních listin, kdy můžeme pozorovat dva možné modely: kooperativní (centrálně koordinovaný) a nekooperativní. Druhou proměnnou tedy systému politických stran pak Bubeníček rozlišuje systémy pluralitní a nepluralitní. Za rozhodující kritérium pak nepovažuje pocit kandidujících stran, ale počet kandidátů. Tímto rozlišením se vyřeší problém, jak započítávat samostatné kandidatury nezávislých kandidátů, které jsou u malých obcí běžné. Zároveň toto rozhodnutí umožňuje postihnout rozdíl mezi situacemi, kdy kandiduje stejný počet stran, ale díky pravidlům pro obce s menším zastupitelstvem v nich kandiduje rozdílný počet kandidátů. Za obce s nepluralitním systémem pak můžeme označit takové obce, kde počet kandidátů je stejný nebo menší než počet volených míst v zastupitelstvu. Jako semi-pluralitní systémy označujeme ty obce, kde je počet kandidátů větší než počet volených zastupitelů ale menší než dvojnásobek tohoto počtu. Za „skutečně“ pluralitní se pak označují obce,

---

⁴⁵ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: ČZU, 2010.

kde počet kandidátů převyšuje počet volných míst více než dvojnásobně. Aplikací těchto dvou proměnných dochází Bubeníček k následujícím možnostem modelů lokální demokracie⁴⁶.

Graf 1. Bubeníčkovy modely lokální demokracie

Zdroj: BUBENÍČEK, Václav. Lokální modely demokracie v malých obcích ČR⁴⁷

Model A, nazvaný Bubeníčkem též neparticipativní, je charakteristický nekooperativní strategií sestavování kandidátních listin a zároveň nepluralitností stranického systému. V obcích této kategorie došlo k rozpadu politického fungování a občané nejsou ochotní podílet se svou kandidaturou na správě obce. Charakteristické je časté opakování voleb. Časté je také spojení této situace s finančními problémy a zadlužeností obce, což může také negativně působit na motivaci občanů kandidovat do zastupitelstva. Výskyt kandidatur pouze jednočlenných kandidátních listin v tomto modelu nelze tedy předpokládat, neboť tento model kandidatury podle teoretických předpokladů vyžaduje koordinaci při sestavování kandidátních listin minimálně ve formě porozumění, že kandidáti nebudou stavět listiny vícečlenné, které by měly oproti nezávislým kandidátům výhodu spočívající v nastavení volebního systému a z něj vyplívajícího přepočtu na mandáty⁴⁸.

Model B, který Bubeníček nazývá apoliticko-demarchistický se stejně jako neparticipativní model vyznačuje nepluralitním systémem volebních stran, ale proces sestavování kandidátních listin zde na rozdíl od tohoto modelu probíhá kooperativně. Předvolební dění v obcích s apoliticko-demarchistickým modelem je charakterizováno spíše

⁴⁶ ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPIK, Jan. In: *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010, s. 157. ISBN 978-80-247-3061-5.

⁴⁷ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU, 2010.

⁴⁸ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: ČZU, 2010.

náborem kandidátů a jejich motivací ke kandidatuře než klasickým soubojem o politická místa. Oproti nekooperativnímu modelu mají občané větší zájem o obecní dění a přinejmenším jim není lhostejná její pokračující samostatnost. Neochota kandidovat může tak být také vyjádřením spokojenosti s předchozím zastupitelstvem a starostou. Funkce starosty je také někdy vnímána jako jakási oběť, kterou její vykonavatel činí pro obec jako celek. Typické je, že zastupitelstvo v těchto obcích spíše vykonává vůli občanů tak, aby zabránilo politickým střetům a případné názorové rozdíly se řeší mimo prostor politického dění. Kandidaturu pouze nezávislých kandidátů na jednočlenných kandidátních listinách je možné v takovémto systému předpokládat i když pravděpodobně jen okrajově. V tomto modelu je sice naplněn předpoklad koordinace procesu sestavování kandidátních listin, který je předpokládanou nutnou podmínkou pro výskyt tohoto jevu, množství kandidátů odpovídající počtu zastupitelů a předpokládaná apolitičnost tohoto modelu ho však předurčují pravděpodobněji k výskytu kandidátek sdružení nezávislých kandidátů. Společné kandidátky pak zajistí naplnění zastupitelstva a zároveň zjednoduší administrativní nároky na jednotlivé kandidující, u kterých tento model předpokládá nižší ochotu k politické angažovanosti⁴⁹.

Konsenzuální model neboli model C podle Bubeníčkovy typologie pak odpovídá situaci, kdy v obci probíhá koordinovaný proces podávání kandidátních listin a zároveň se v ní vyskytuje pluralitní systém politických stran, resp. kandidátů do obecního zastupitelstva. Bubeníček v rámci tohoto modelu rozlišuje navíc modely C1, tedy takzvaně semipluralitní a C2 pluralitní podle toho, zda je počet kandidátů ve volbách oproti místům v zastupitelstvu dvojnásobný a vyšší (pluralitní model) nebo menší než dvojnásobný (semi-pluralitní). V tomto modelu předpokládá Bubeníček nejčastější výskyt jevu zkoumaného touto prací, tedy kandidatury pouze jednočlenných kandidátek nezávislých kandidátů, dokonce ho pro tento model považuje za typický. Odpovídá to předpokladu, že výskyt pouze nezávislých kandidátních listin vyžaduje přinejmenším nepsanou dohodu. Neboť v případě, že by v obci probíhal vyostřený politický boj a jednotliví aktéři by se snažili maximalizovat volební zisky, by byli systémem komunálních voleb dotlačeni k tomu podávat kandidátní listiny plně obsazené, aby tak získali výhodu při přepočtu na mandáty. Přestože je tak stranický systém v těchto obcích Bubeníčkem definován jako pluralitní, můžeme v nich hovořit spíše o kvazikonkurenčním způsobu politického boje než o kompetitivní politické soutěži. V tomto typu obcí můžeme očekávat úzkou provázanost mezi obecním zastupitelstvem a jednotlivými

---

⁴⁹ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: ČZU, 2010.

složkami kulturního života v obci, častá je například provázanost politického a spolkového života⁵⁰.

Model D, tedy model kompetitivní, je charakterizován poslední kombinací faktorů tedy nekoordinovaný proces podávání kandidátních listin v kombinaci pluralitním systémem politických stran. Tento model je podle Bubeníčka svým fungováním nejbližší fungování politiky tak jak ji známe z větších obcí či z vyšších úrovní vládnutí. Stejně jako u konsenzuálního modelu zde Bubeníček v rámci modelu podle míry pluralitnosti systému politických stran rozlišuje mezi semipluralitní a pluralitní variantou tohoto modelu. Také v tomto modelu v některých případech očekává výskyt pro tuto práci relevantního jevu tedy kandidatury pouze jednočlenných listin nezávislých kandidátů v situaci, kdy jejich počet převyšuje počet míst volených do zastupitelstva. Paleta možností fungování stranického systému je ale v tomto modelu velmi rozsáhlá. Jedná se například o model, kde se v malých obcích nejpravděpodobněji setkáme s kandidaturou celonárodně působících politických stran. Zároveň v situacích, kdy politický boj zachovává prvky koordinace sestavování kandidátních listin, jedná se spíše o předvolební koalice, či kandidatury spřátelených kandidátních listin (viz koncept „jader“ Petra Jüptnera)⁵¹. U obcí s kompetitivním typem lokální demokracie se také více setkáváme s rozvinutějším předvolebním bojem, a i povolební situace bývá vyostřenější s jasnějšími rozdíly mezi „koalicí“ a „opozicí“. U tohoto typu obcí také na rozdíl od většiny malých obcí po volbách vznikají koalice, které bychom mohli z pohledu teorie koalic označit jako minimální vítězné. Tyto projevy vyostřenějšího politického boje v malých obcích jsou podle Bubeníčka odrazem existence štěpných linií mezi obyvateli obce a jejich rozdílných pohledů na obecní rozvoj. Díky legislativnímu nastavení fungování obecních zastupitelstev se v těchto obcích můžeme také setkat s častým opakováním voleb. K tomu dochází díky malé velikosti zastupitelstev (v těchto obcích většinou 7 nebo 9 členů), kdy tak zastupitelé, kteří skončí po volbách opozici mohou držet zbytek zastupitelstva v šachu tím, že v případě rezignace dostatečného počtu z nich musí být vypsány nové volby⁵².

Podle Bubeníčka je tak kandidatura pouze nezávislých kandidátů úzce spjatá s jednotlivými modely fungování lokální demokracie. Výskyt tohoto jevu nevylučuje v žádném z předkládaných modelů nejtypičtější je však pro model C tedy konsenzuální model. V modelu

---

⁵⁰ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: ČZU, 2010.

⁵¹ JÜPTNER, Petr. Komunální koalice a politické modely. Online. *Politologická revue*. 2004, roč. 10, č. 2, s. 80-101. Dostupné z: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=38496>. [cit. 2024-07-30].

⁵² BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: ČZU, 2010

kompetitivním můžeme očekávat, že toto uspořádání nebude tak stabilní jako v modelu kooperativním, protože jednotlivé názorové skupiny v rámci obce mají na základě nastavení voleb motivaci odchýlit se od potřebné nepsané dohody a maximalizovat zisk mandátů pomocí kandidatury na plně obsazené kandidátce. U modelu apoliticko-demarchistického nemají naopak kandidáti motivaci se od samostatných kandidatur odchylovat, protože mají místa v zastupitelstvu stejně zajištěná díky malému počtu kandidátů, jedinými možnými překážkami je tak případná větší administrativa spojená s nutností sbírat podpisy pro každého kandidáta zvláště oproti společnému sběru pro jednu kandidátní listinu a nemožností doplnění zastupitelstva o náhradníky v případě odstoupení zvoleného zastupitele. U modelu neparticipativního můžeme výskyt tohoto jevu očekávat naopak jako projev nekoordinace při sestávání kandidátních listin, je však spíše méně pravděpodobný, protože nízký zájem o kandidatury pravděpodobně povede k sestavení jedné kandidátní listiny, která nevyžaduje takový stupeň zapojení jednotlivých kandidátů, například ve fázi sběru podpisů či odevzdávání kandidátky na úřad oproti modelu společné kandidátní listiny⁵³.

Pro potřeby této práce je Bubeníčková typologie vhodným odrazovým bodem, neboť poskytuje rámec, do kterého budeme moci zařadit jednotlivé kvalitativní případové studie zkoumaných obcí a zároveň se v ní autor sám přímo dotýká problematiky obcí, kde kandidují pouze samostatné kandidátní listiny a přichází s vysvětlujícími rámci pro tento jev, což není v ostatní literatuře zdaleka běžné.

1.4 Definice malé obce

Pro zkoumání politických jevů vyskytujících se v malých obcích je prvně dobré si definovat, co pojmem malá obec rozumíme. Ke konceptualizaci pojmu malá obec můžeme přistoupit několika způsoby. Prvním přístupem je vzít v potaz některé z kvantitativních kritérií jako je velikost obce nebo hustota zalidnění. Například Eurostat definuje malé obce jako obce s hustotou zalidnění nižší než 100 obyvatel na kilometr čtvereční⁵⁴. Tento přístup ale v českém kontextu může vynechat řadu obcí, které mají nízký počet obyvatel a zároveň nízkou katastrální výměru, ale při bližším pohledu se jedná o typicky venkovské obce⁵⁵. Dalším kvantitativním kritériem je zaměřit se prostě na počet obyvatel dané obce a nastavit konkrétní práh

---

⁵³ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: ČZU, 2010

⁵⁴ EUROSTAT. *Urban-rural Europe - introduction*. Online. 2022, 2024. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_introduction#Introduction_to_territorial_typologies. [cit. 2024-07-27].

⁵⁵ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: ČZU, 2010

pod kterým budou obce považované za malé. Konkrétní hodnota, kterou stanovit jako práh pro malé obce pak závisí na konkrétním výzkumníkovi a typu výzkumu, který chce provádět. Nejvyšší hranici pro malé obce si výzkumníci stanovují podle počtu obyvatel nutného pro prohlášení obce městem⁵⁶ tedy na tři tisíce obyvatel⁵⁷. Tato kategorizace ale pak podle empirických výzkumů začíná zahrnovat i obce, které jsou svým fungováním bližší městským obcím než venkovským a obecně vykazuje vysokou heterogenitu. Z legislativy je také možné odvodit hranici jednoho tisíce obyvatel jako minimální velikost nově vznikající obce. Podle výskytu národních politických stran v politických systémech obcí pak například Čmejrek určuje hranici pro malé obce na dvou tisících obyvatel⁵⁸. S touto hranicí se můžeme setkat také například u Střelečka a Zdeňka⁵⁹ nebo v dřívějších pracích Jüptnera⁶⁰, který poté pracoval i s nižší hranicí 1700 obyvatel⁶¹.

Kvalitativně pak lze malé obce definovat také velmi různě. Jednoduchou kategorizaci znovu nabízí zákonná úprava, kdy některé výzkumy přistupují ke sledování zkoumaných jevů napříč legislativními kategoriemi statutárního města, města, městyse a ostatní obce. Tento přístup může být vhodný pro velké kvantitativní výzkumy, kde funguje dobře díky své jednoduchosti. Ze zákona vychází i definice použitá Balíkem při zkoumání fungování stranických systémů, kdy jako svůj předmět zájmu určil obce s rozšířenou působností (obce III. stupně), kde můžeme pozorovat více jevů typických pro vyšší úroveň politiky⁶². Stejnou logikou by pak bylo možné za malé obce označit obce I. stupně, které nemají ani rozšířenou působnost ani pověřeným obecní úřad. Obě tyto kategorie, tedy obce pouze se zakládání přenesenou působností a obce, které nejsou ani městem ani městysem však nejsou příliš vhodné pro kvalitativní výzkum nebo jako přesnější kritéria, neboť obsahují kolem 90 % všech obcí v ČR⁶³. Další modely definice malé obce pak mohou vycházet například ze stanovení

---

⁵⁶ Zákon č. 128/2000 Sb.: Zákon o obcích (obecní zřízení). In: 2000. 2000.

⁵⁷ OUTLÝ, Jan. *Strany a stát, volby a finance: vybrané aspekty primárních voleb a financování politických stran. Studie a analýzy (Periplum)*. Olomouc: Periplum, 2003. ISBN 80-86624-12-9.

⁵⁸ ČMEJREK, Jaroslav. Lokální a regionální politické stranictví v ČR. II. Kongres českých politologů. 2003, s. 5-6.

⁵⁹ STŘELEČEK, František a ZDENĚK, Radek. Incomes of rural and non-rural households in the Czech Republic. Online. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*. 2014, roč. 59, č. 4, s. 319-326. ISSN 12118516. Dostupné z: <https://doi.org/10.11118/actaun201159040319>. [cit. 2024-07-30].

⁶⁰ JÜPTNER, Petr. Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue*. 2001, roč. 6, č. 2, s. 147-158.

⁶¹ JÜPTNER, Petr. Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue*. 2004, roč. 10, č. 2, s. 80-101.

⁶² BALÍK, Stanislav; GONGALA, Petr a GREGOR, Kamil. *Dvacet let komunálních voleb v ČR. Politologická řada*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-381-3.

⁶³ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

maximálního počtu členů zastupitelstva, což je ovšem kategorie, která může být proměnlivá a rozhodují o ní místní zastupitelé⁶⁴. Případně je pak možné vycházet z kvalitativního empirického výzkumu a definovat malé obec na základě přítomnosti či neupřimnosti jednotlivých národních politických stran⁶⁵. Bubeníček pak jako malé obce definuje obce, které se ve fungování svého politického systému odlišují od legislativně předpokládaného fungování lokálního politického systému, tedy obce jejich fungování se odlišuje od politiky, která funguje ve velkých městech⁶⁶. Přístup vycházející z těchto kvalitativních měřítek má však nevýhodu v tom, že pro kategorizaci je potřeba přinejmenším základní empirická znalost jejího fungování, což je exponenciálně náročnější se zvětšujícím se počtem obcí, které chceme do výzkumu zahrnout.

V naší práci na několika místech používáme hranici 2000 obyvatel, neboť ve sledovaném období se vyskytla pouze jediná obec, kde kandidovaly pouze jednočlenné kandidátní listiny, která překročila tuto hranici⁶⁷. V kvantitativní části pak také provádíme analýzy, jak na základě typů zastupitelstva, tak na základě velikosti obce, kdy ale pokaždé zahrnujeme všechny obce, abychom měli kompletní obraz o rozšíření námi zkoumaného fenoménu.

---

⁶⁴ Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>.

⁶⁵ ČMEJREK, Jaroslav. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Basic*. Davle: Kernberg, 2009. ISBN 978-80-87168-10-3.

⁶⁶ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU, 2010. S. 99-104.

⁶⁷ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

2 Metodologická východiska práce

Tato kapitola popisuje metodologické přístupy, které byly použity ke zpracování námi zkoumané otázky. Vzhledem k tomu, že tato práce zpracovává téma, které není v předchozí literatuře příliš detailně popsáno, jsou její cíle spíše deskriptivní povahy, kdy především kvantitativní metody popisují obecně rozšíření obcí, kde kandidují pouze jednočlenné kandidátní listiny. V kvalitativní části pak popisujeme jednotlivé obce blíže a přicházíme se základními vysvětleními, proč obce tohoto systému využívají.

2.1 Kvantitativní metody

Původní projekt této práce počítal se zpracováním volebních období 1994–2018, ale nakonec jsme se rozhodli pracovat s datasetem voleb 2002–2022. Vedla nás k tomu především výrazně lepší dostupnost datasetů ČSÚ pro toto období oproti volbám z přechozích let⁶⁸, naopak bylo možné zpracovat i komunální volby z roku 2022, což nebylo v době vzniku projektu ještě zcela zřejmé.

Pro všechna analyzovaná volební období jsme pro každé z obecních zastupitelstev rozdělili jednotlivé kandidátní listiny podle jejich typu buďto na samostatné nezávislé kandidáty nebo na kandidátky listinné. Rozdíl mezi sdružením nezávislých kandidátů a kandidátkou politické strany jsme vzhledem k povaze zkoumaného fenoménu nerozlišovali. Stejně tak mohla nastat situace, kdy za politickou stranu kandidoval pouze jediný kandidát a byl tedy započítán jako samostatný nezávislý kandidát. Vzhledem k tomu, že se ale tato situace nedá považovat za příliš častou a tomu a že v klíčových rovinách, jako jsou koordinace podávání kandidátních listin či volební výsledky jednočlenných kandidátek, budou tito kandidáti fungovat obdobně se skutečně nezávislými kandidáty, nepovažujeme tento nedostatek za příliš závažný. Jednočlenné kandidátní listiny politických strany „Volte Pravý Blok www.cibulka.net“ a „Urza.cz: Nechceme vaše hlasy“ například kandidovaly v roce 2022 v komunálních volbách Magistrátu hlavního města Prahy. Náš kvantitativní model pak počítá tyto volby jako volby s účastí jednočlenných i vícečlenných kandidátek.

---

⁶⁸ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

Z datasetů pak byly vybrány ty obce, kde jediným typem kandidatury byla kandidatura jednočlenná. V těchto obcích jsme pro jednotlivé obce spočítali index pluralitnosti tedy poměr mezi počtem kandidátů a míst volených v dané obci do zastupitelstva. Stejně jako u Bubeníčka⁶⁹ jsme poté jednotlivé obce rozdělili na skupiny nepluralitní (méně nebo stejně kandidátů jako volených míst), semi-pluralitní (počet kandidátů = 1 až 1.5 * počtu volených míst) a pluralitní (počet kandidátů větší než 1.5násobek počtu volených míst). Výsledky tohoto procesu jsme také pro jednotlivé volby ukázali na mapě ČR, abychom viděli geografické rozložení zkoumaného jevu. Výsledky z této části práce pak sloužily jako podklad pro výběr vhodných obcí pro mini případové studie popsané v další části práce.

V kvantitativní části práce pracujeme s daty o výsledcích voleb získanými z databázi Českého statistického úřadu⁷⁰. Pro potřeby první výzkumné otázky využíváme data ze všech voleb do obecních zastupitelstev, které se odehrály, jak v řádných, tak v náhradních termínech. V některých statistikách tedy pracujeme s možností, že v určitých obcích mohlo dojít za posledních 6 volebních období k více než 6 volbám.

2.2 Kvalitativní metody

Výběr obcí k provedení rozhovorů a kvalitativní popis vycházel z předchozího výzkumu kvantitativního. Pro potřeby této práce jsme se rozhodli popsat 6 obcí, jakožto počet umožňující již zachytit určité rozdíly mezi obcemi a zároveň zvládnutelný v rámci možností této práce. Těchto 6 obcí jsme rozdělili do 3 kategorií a v každé z těchto kategorií jsme provedli rozhovory ve 2 obcích. Rozhodující kritéria pro výběr obcí byla počet voleb za účasti pouze jednočlenných kandidátek a jejich pluralitnost společně s dosažitelností obce pro provedení rozhovorů.

V projektu práce jsme si dali za cíl udělat dva rozhovory v obcích, které jsou dlouhodobě nepluralitní a dva obcích, které jsou dlouhodobě pluralitní. Z analýzy reálných dat ale vyplynulo, že obce, které by odpovídaly těmto ideálním typům bohužel reálně neexistují. Jediná kategorie definovaná Bubeníčkem⁷¹, která se v reálném světě vyskytla skutečně dlouhodobě a nepřetržitě byla kategorie voleb semi-pluralitních, jak nepluralitní, tak pluralitní

---

⁶⁹ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU, 2010. S. 99-104.

⁷⁰ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

⁷¹ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU, 2010. S. 99-104.

volby byly v obcích v posledních 6 volebních obdobích střídány buď volbami jiné (většinou semi-pluralitní) kategorie anebo volbami s účastí i vícečlenných kandidátek⁷².

Z tohoto důvodu jsme u nepluralitní kategorie oslovili i obce, kde se nepluralitní volby vyskytly alespoň ve většině případů a kde byly ostatní volby pouze semi-pluralitní s nízkým indexem pluralitnosti. Obě obce vybrané za nepluralitní kategorii tak v posledních 6 volebních obdobích zažili 5 voleb s indexem pluralitnosti 1 tedy nepluralitních a 1 volby s indexem 1,2, který znamenal „převis“ o pouze jediného kandidáta.

Kategorii pluralitních obcí jsme poté sloučili s kategorií obcí semi-pluralitních. V konečném výběru tak skončila jedna obec, která měla z posledních 6 voleb všech 6 kategorizovatelných jako semi-pluralitní, vždy ale indexem pluralitnosti minimálně 1,44. Druhá vybraná obec za tuto kategorii pak měla 4 semi-pluralitní, 1 nepluralitní volby a 1 volby s účastí vícečlenných kandidátek na začátku zkoumaného období⁷³. Tento fakt je sice mírným odchýlením od původního projektu, ale umožnil nám prozkoumat obec, kde je zavedení systému jednočlenných kandidátek stále v paměti lokálních aktérů, ale zároveň již je zavedeným jevem a mohou ho lépe reflektovat, což jsme vnímali jako cenný přínos, který nebyl v původním projektu reflektován.

Zbylé dvě vybrané obce pak jsou obce, kde došlo v posledních komunálních volbách (2022) ke změně ve volebním systému. V jedné z obcí byla poprvé vyzkoušena varianta kandidatury samostatných nezávislých kandidátů po předchozích kandidaturách sdružení nezávislých kandidátů. Ve druhé obci pak po období, kdy kandidovaly pouze jednočlenné listiny poprvé kandidovala pouze jedna listina vícečlenná. V tomto případě se v obci konalo ve zkoumaném období více než 6 voleb, kromě 6 řádných také 2 volby dodatečné kvůli rezignaci zastupitelů, výsledek jedné z nich byl také později opraven rozhodnutím soudu⁷⁴, což některé datasey počítají jako další volby⁷⁵.

---

⁷²ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

⁷³ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

⁷⁴ KRAJSKÝ SOUD V PRAZE. 51 A 40/2019 - 14: Usnesení KSPH ze dne 30.09.2019. In: . Praha, 2019. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/ksph/51-a-40-2019-14?text=51+A+40%2F2019&sit=1>.

⁷⁵ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

Všechny vybrané obce nepřesahují počtem obyvatel hranici 500 obyvatel. Vzhledem k rozložení velikosti obcí, kde se námi zkoumaný jev vyskytuje (blíže popsáno v podkapitole 4.2), nepovažujeme tento fakt za vadu.

Geograficky se pak všechny vybrané obce nacházejí ve Středočeském (5 obcí) a Plzeňském kraji (1). Tento fakt je primárně determinován dostupností obcí pro realizaci rozhovorů, ale zároveň se jedná o kraje, kde je výskyt těchto obcí kolem 20 % tedy hodnota blízká se průměru mezi kraji. V případě výzkumu, který by zkoumal důvody nerovnoměrného rozložení výskytu voleb za účasti jen nezávislých kandidátů by bylo potřeba tento fakt napravit a soustředit se spíše na krajní případy kraje Vysočina a Moravskoslezského kraje, popis tohoto jevu však není pro tuto práci naším cílem.

2.2.1 Oslovení obcí a průběh rozhovorů

Na základě výše popsaných kritérií bylo osloveno prvních 6 obcí a vybrány obce náhradní. Oslovení proběhlo přes online dostupné kontakty e-mailové obecních úřadů a starostů se žádostí o předání žádosti o rozhovor i dalším zastupitelům. V případě, že to bylo možné a nutné, bylo e-mailové oslovení doplněno připomínajícím telefonickým hovorem. Po vyřazení obcí, kde se nepodařilo rozhovor domluvit, případně zůstala žádost o něj bez reakce, proběhl proces analogicky u obcí vybraných jako náhradní. Tímto procesem bylo postupně osloveno 13 obcí a získáno 6 potřebných pro provedení rozhovorů. Rozhovory proběhly v období od února do dubna 2024. Volba zastupitelů coby respondentů rozhoru byla učiněna, jednak kvůli snazší možnosti respondenty vytipovat a kontaktovat, což by u jiných osobností místního života bylo bez předchozího terénního výzkumu či jiné místní znalosti v podstatě nemožné. Jednak také kvůli tomu, že ze své osobní zkušenosti znají fungování politických procesů v obci včetně toho, jak probíhá (ne)koordinace kandidátních listin, což je znalost, kterou ostatní obyvatelé obce nemusejí mít. Jsme si vědomi, že tento přístup riskuje pod reprezentování „opozičních“ a s aktuálními zastupiteli nespojených a nespokojených pohledů, vzhledem k praktickým limitům práce jsme ale bohužel tento fakt nemohli odstranit lépe než podniknutím rozhovorů s více zastupiteli pro plastičtější obraz fungování obce. V případech, kde toto nebylo možné na tento fakt upozorňujeme.

Ve většině obcí byl také hlavním respondentem starosta obce. Starostové byli těmi, koho jsme v případě, že emailové oslovení zůstalo bez reakce, kontaktovali telefonicky, což může spoluvysvětlovat jejich nadreprezentaci. Několikrát jsme se také setkali s argumentem, že ostatní zastupitelé, kteří vykonávají svou funkci neuvolněně a nemají na poskytnutí

rozhovoru čas a motivaci. Ve 4 obcích tak také proběhl rozhovor pouze se starostou či starostkou, jedné obci proběhl rozhovor s místostarostou a v jedné se starostou a jedním dalším zastupitelem.

Scénář polostrukturovaných rozhovorů je přílohou této práce a byl vytvořen na základě studia vědecké literatury věnující se tomuto tématu. Hlavním cílem rozhovorů bylo detailněji popsat fungování místního politického systému, především pak analyzovat to, jak respondenti vnímají fungování systému jednočlenných kandidátních listin, jaké mechanismy provázejí komunální volby v dané obci (výběr kandidátů, ne/soutěživost systému). Důraz byl kladen především na moment sestavování kandidátních listin a způsob získávání podpisů pro jednotlivé nezávislé kandidáty. Dále se pak v rozhovorech řešila otázka případných výhod a nevýhod systému jednočlenných kandidátních listin, zejména téma doplňování míst v zastupitelstvu v případě rezignací zastupitelů. Scénář byl variován pro jednotlivé typy zkoumaných obcí podle toho, zda byly dlouhodobě pluralitní, nepluralitní nebo v nich došlo ke změně.

3 Fenomén obcí nezávislých kandidátů pohledem „shora“

Jak popisujeme v kapitole 2.3, která se věnuje přehledu další literatury k tématu obcí nezávislých kandidátů, obce nezávislých kandidátů jsou fenomén, který při shrnujících analýzách komunálních voleb zůstává nepopsán nebo je zmiňován pouze okrajově. Děje se tak navzdory tomu, že tento jev je snadno odhalen i ve větším datasetu bez potřeby specifické znalosti fungování daných obcí či dokonce terénního výzkumu. Zároveň se, jak si v této kapitole ukážeme, jedná o jev, který je mezi českými obcemi poměrně hojný a je tak možno ho analyzovat i pomocí metod kvantitativního výzkumu.

3.1 Obce nezávislých kandidátů v jednotlivých volebních obdobích

Jedním z výzkumných cílů této práce je popsat, jak častý je výskyt obcí s kandidaturou pouze nezávislých kandidátů ve zkoumaném období. Pro tyto účely jsme analyzovali záznamy o volebních výsledcích dostupná přes otevřená data Českého statistického úřadu⁷⁶. Do analýzy jsme zahrnuli všechny typy komunálních voleb, tedy jak volby do zastupitelstev obcí, tak do zastupitelstev statutárních měst, hlavního města Prahy a městských částí. Jako jedno pozorování byly započítány jedny volby do konkrétního zastupitelstva, pokud se volby konaly ve více obvodech počítali jsme pouze zastupitelstvo jako celek. Pokud se v obci konaly volby opakované, či volby v náhradním termínu byly tyto volby přičteny jako samostatné pozorování vždy k tomu volebnímu období, kdy probíhaly poslední řádné volby.

Při analýze jsme nerozlišovali formu kandidatury z právního hlediska, ale pouze počet kandidátů na kandidátních listinách. Vycházeli jsme přitom z úvahy, že pro námi popisovaný fenomén jsou kandidáti, kteří kandidují sice pod záštitou celostátní politické strany, ale ve své obci jsou na kandidátce jediní více méně nerozlišitelní od kandidátů, kteří kandidují jako skutečně nezávislí. Nepředpokládáme totiž, že by se takoví kandidáti měli objevovat ve větším počtu v obcích, kde jsou jednočlenné kandidatury normou. Naopak nepočítat celé obce kvůli menšině kandidátů, kteří formálně kandidují jiným způsobem, ale v praktické rovině a v rovině volební matematiky a proměny volebního systému se chovají stejně, bychom považovali za zkreslení.

---

⁷⁶ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

Výsledky analýzy pro všechny obce a městské části ukazují, že voleb, kde jsou jednočlenné kandidátní listiny jedinou formou kandidatury, je v České komunální politice stabilně kolem 13 %, přičemž nejvíce takových voleb bylo ve volebním 2006 (860 voleb) nejméně pak v roce 2022 (767 voleb)⁷⁷. Jedná se tedy o poměrně významně zastoupenou skupinu. Tato skupina je také od roku 2006 větší než skupina voleb, kde jednočlenné kandidátní listiny kandidují vedle listin vícečlenných⁷⁸. Počet obcí, kde jsou zastoupeny oba typy kandidatury během sledovaného období prudce klesl, což by mohlo naznačovat, že jednočlenné kandidátky byly díky funkcím volebního systému⁷⁹ neúspěšné a kandidáti byli tak nuceni ke změně strategie, případně také mohou data zachycovat dozvuky demokratické transformace v 90. letech a pozdější rozpad tehdy vytvořených modelů komunální politiky. Naopak podíl voleb, kde kandidovali pouze jednočlenné listiny, zůstává poměrně stálý⁸⁰, což by mohlo naznačovat, že obce, kde k tomuto jevu dochází jsou politicky stabilní a nedochází zde k tlaku na změnu formy kandidatur na vícečlenné, přestože by to mohl pozorovatel čekající od aktérů snahu o maximalizaci volebního zisku předpokládat.

Proměnlivý počet celkového počtu pozorování pro jednotlivá období je způsobem jednak skutečnými změnami v počtu obcí na základě jejich slučování, rozdělování či nového vzniku (obce ve vojenských újezdech), jednak různým množstvím náhradních a opakovaných voleb.

Tabulka 3: Počet voleb s účastí různých typů kandidátek za jednotlivá volební období

Typ kandidátky/volební období	2002	2006	2010	2014	2018	2022
oba	1348	822	748	602	427	425
pouze jednočlenné	860	886	846	849	862	767
pouze listiné	4314	4807	4989	5085	5236	5250
Celkem	6522	6515	6583	6536	6525	6442

Zdroj: Autor, zpracování dat ČSÚ⁸¹

⁷⁷ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

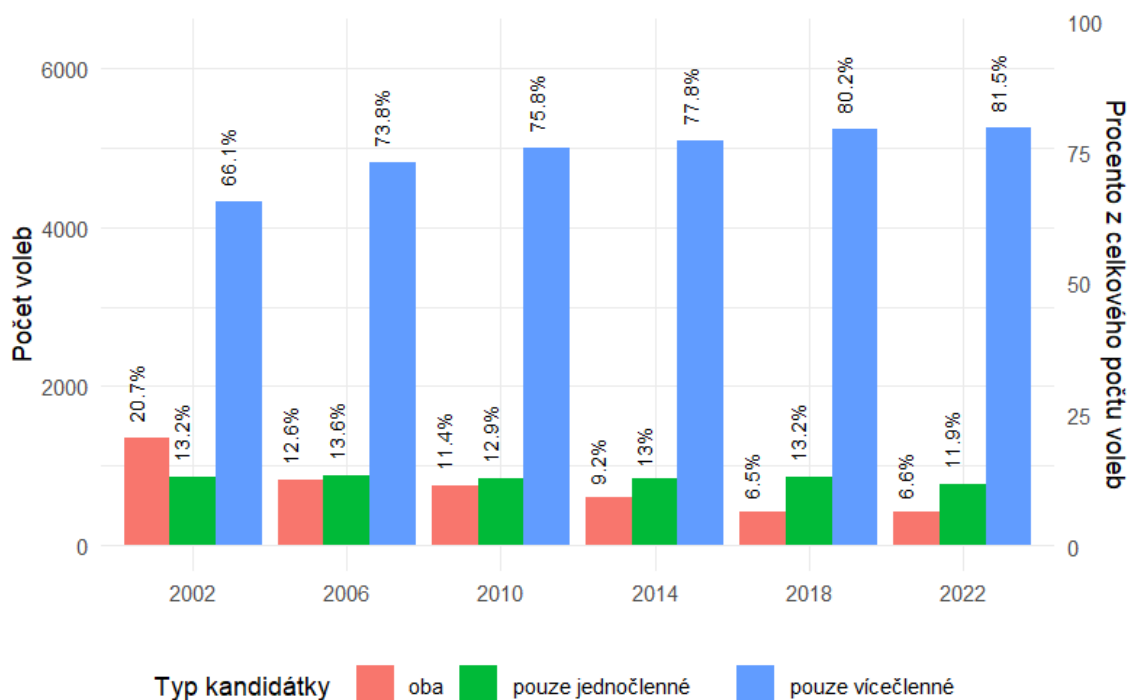
⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>.

⁸⁰ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

⁸¹ Ibid.

Graf 2: Podíl počtu voleb s účastí různých typů kandidátek v jednotlivých volebních obdobích

Zdroj: Autor, zpracování dat ČSÚ⁸²

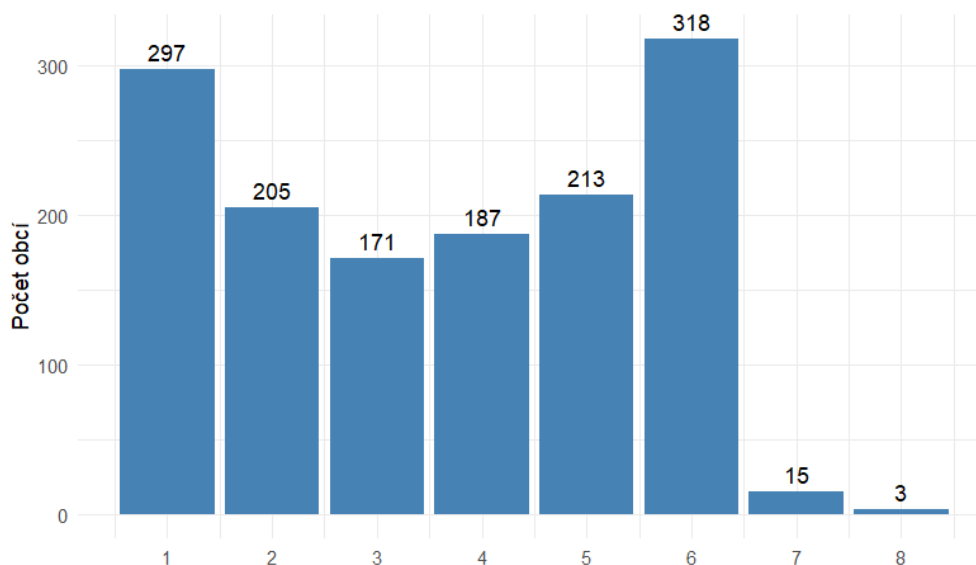
Tyto analýzy při pohledu shora mohou být stále zavádějící, neboť za pozorování mají jednotlivé volby, a nikoliv jednotlivé obce či zastupitelstva. Proto v následujícím grafu číslo 3 ukazujeme kolikrát se volby, kde kandidovaly pouze jednočlenné kandidátní listiny opakovaly v jednotlivých zastupitelstvech. Můžeme vidět, že ve 318 obcích se takové volby konaly šestkrát, můžeme tedy předpokládat, že se zde tento systém funguje dlouhodobě a stabilně. Naopak ve 297 obcích se takové volby konaly pouze jednou. V 18 obcích se konalo více než 6 takových voleb za 6 volebních období, což značí opakované volby a nižší stabilitu zastupitelstev. V součtu alespoň jedny volby, kde kandidovaly pouze jednočlenné kandidátky zažilo v Česku za posledních 6 volebních období 1409 obcí⁸³.

⁸²ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

⁸³ Ibid.

Graf 3: Počet obcí s různým počtem kandidatur pouze jednočlenných kandidátek

Zdroj: Autor, zpracování dat ČSÚ⁸⁴

3.2 Rozšíření obcí nezávislých kandidátů podle druhu a velikosti obce

Kromě zaměření na výskyt kandidatur pouze jednočlenných kandidátních listin v čase a v prostoru můžeme sledovat, zda se systém kandidatury pouze jednočlenných kandidátních listin objevuje rovnoměrně ve všech obcích, nebo se jedná o obce specifického typu. Přístupů ke klasifikaci obcí v Česku najde v literatuře mnoho, my v této části práce použijeme dva nejjednodušší, tedy rozdělení podle legislativního zařazení zastupitelstva a rozdělení podle počtu obyvatel obce.

Prvním rozdělením obcí, které v této části práce použijeme, je rozdělení je možné udělat podle typu voleného zastupitelstva. Toto rozdělení (odpovídající pravidlům pro výběr pozorování popsaným v odstavcích výše) ukazuje následující tabulka č. 4. Podle očekávání se pouze jednočlenné kandidátní listiny neobjevují v Praze ani v žádných volbách do zastupitelstev statutárních měst. Ve všech ostatních druzích voleb se však tento jev alespoň okrajově vyskytl. Nepřekvapivě se jednalo nejčastěji o zastupitelstva obcí, které nejsou ani městy ani městysy, ale i tam se stejně jako v městských částech tento jev vyskytuje. U městských částí je zastoupen opavskou městskou částí Zlatníky, kde se vykazuje po všechna sledovaná období a dvěma městskými částmi v roce 2002, kde se poté tento jev neopakoval. U měst se pak jednalo o města, která mají status města nominálně ale ostatními

⁸⁴ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky.* Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

charakteristikami se jedná o malé obce, konkrétně v roce 2010 město Úterý a od roku 2014 do současnosti město Krásné údolí, obě města mají méně než 500 obyvatel⁸⁵.

Tabulka 4: Počet jednotlivých typů kandidatur podle typu obce

Druh zastupitelstva/ Typ kandidátky	obce	města	statutární města	hl.m. Praha	městské části/ obvody	městysy
oba	3918	272	30	1	85	66
pouze jednočlenné	5044	4	0	0	8	14
pouze listiny	24938	3057	115	5	763	803
Celkem	33900	3333	145	6	856	883

Zdroj: Autor, zpracování dat ČSÚ⁸⁶

Druhou použitou klasifikací, kterou v této části práce využijeme, je klasifikace podle počtu obyvatel. V rámci této definice nepanuje shoda na tom, jak pojmenovat jednotlivé kategorie ani na tom, jak přesně nastavit velikostní intervaly. Tato práce si neklade za cíl tyto rozpory vyřešit, a proto si ukážeme, jak jsou typy kandidatur rozloženy v obcích podle počtu obyvatel na intervalech po 500 obyvatelích od 0 do 3000, což nám poskytne plastický obrázek a případně umožní čtenáři aplikovat jím preferovanou velikostní definici.

Tabulka 5: Počet jednotlivých typů kandidatur podle velikostních kategorií obcí

Typ kandidátky/ počet obyvatel	< 500	500 - 999	1000 - 1499	1500 - 1999	2000 - 2499	2500 - 2999	3000+
oba	2558	1060	249	140	55	39	271
pouze jednočlenné	4736	309	17	2	6	0	0
pouze listiny	14505	6824	2724	1340	803	546	2939
Celkem	21799	8193	2990	1482	864	585	3210

Zdroj: Autor, zpracování dat ČSÚ⁸⁷

V tabulce číslo 5 můžeme vidět, že volby s účastí pouze jednočlenných kandidátních listin se vyskytují v naprosté většině (93,41 %) případů v obcích, které mají méně než 500 obyvatel. Dalšíh 6,09 % případů těchto voleb se odehrává v obcích mezi 500 a 1000 obyvateli,

⁸⁵ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

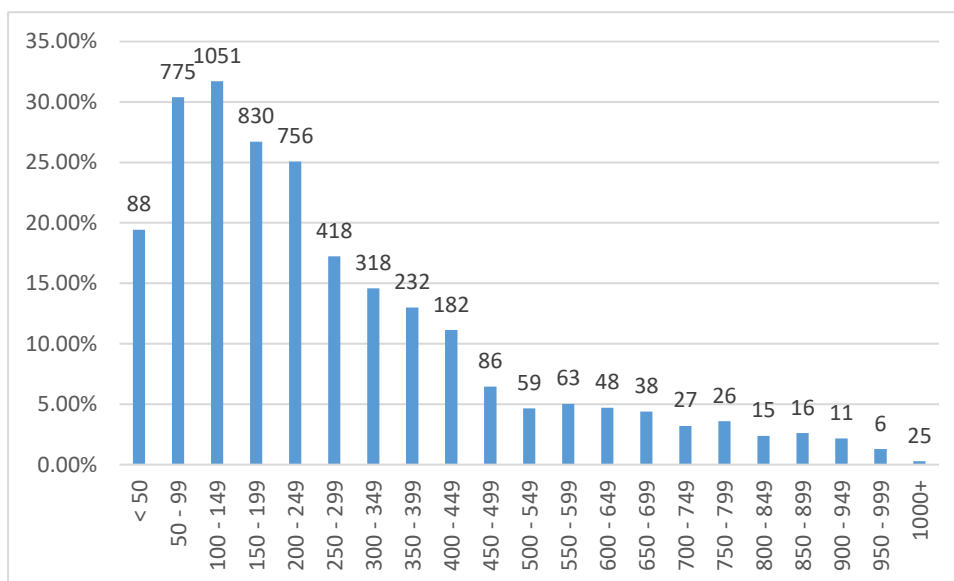
⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Ibid.

zatímco obce mezi 1000 a 2500 sice mají ojedinělé případy, ale dohromady se nejedná ani o procento výskytu tohoto typu voleb. Přičemž v kategorii na 2000 obyvatel je všech 6 případů těchto voleb z jedné obce, konkrétně z Hošťálkové na Vsetínsku, kde samostatní kandidáti kandidovali ve všech zkoumaných volebních obdobích. Zbývá pozorování v kategorii přes 1000 obyvatel pochází z 8 obcí⁸⁸.

Protože z předchozí tabulky můžeme vidět, že naprostá většina voleb, kde kandidují pouze nezávislí kandidáti, se odehrává v obcích do 1000 obyvatel, bude vhodné tuto kategorii prozkoumat ještě blíže. V následujícím grafu číslo 4 můžeme vidět, kolik procent tvoří takový typ voleb v jednotlivých velikostních segmentech obcí do tisíce obyvatel. Procentuální vizualizaci jsme zvolili především proto, že množství obcí ve velikostních intervalech nemusí být rovnoměrně rozdělené, pro kontext jsou doplněny absolutní čísla počtu voleb.

Graf 4: Volby s účastí pouze jednočlenných kandidátek podle velikosti obce

Zdroj: Autor, zpracování dat ČSÚ⁸⁹

Vidíme, že nejčastější jsou tyto druhy voleb v municipalitách v rozmezí od 50 do 150 obyvatel, kde tvoří téměř třetinu všech voleb, poté se se zvětšující velikostí obce četnost tohoto jevu postupně snižuje. Zajímavé je, že u nejmenších obcí do 50 obyvatel je zastoupení voleb za účasti jen jednočlenných listin těsně pod hodnotou 20 %, tedy výrazně nižší než u obcí

⁸⁸ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

⁸⁹ Ibid.

s počtem obyvatel mezi 50 a 150⁹⁰. Můžeme předpokládat, že takto malé obce jsou náchylnější k menší míře politické participace a budou častěji spadat do situace odpovídající neparticipativnímu modelu podle Bubeníčka, spíše než modelům kooperativním nebo apoliticko-demarchistickým, kde se tato forma kandidatury podle něj vyskytuje častěji⁹¹.

3.3 Obce nezávislých kandidátů na mapě

Pro popsání fenoménu obcí jednočlenných kandidátních listin je vhodné kromě rozložení tohoto fenoménu v čase a napříč jednotlivými kategoriemi obcí také sledovat jeho rozvržení v prostoru. K základnímu přehledu poslouží vizualizace pomocí mapy (mapa č. 1), kde můžeme vidět, kolikrát se v jednotlivých obcích v ČR od roku 2002 konaly volby s účastí pouze jednočlenných listin. Na mapě můžeme vidět, že zatímco co v Čechách se zdají obce, kde se tento systém kandidatur vyskytoval rozmístěny poměrně různoměrně a nevyhýbají se ani oblastem jako je přímé okolí velkých měst nebo bývalé německy mluvící pohraniční oblasti na Moravě a ve Slezsku se zdá, že jsou zastoupeny podstatně méně.

Vzhledem k počtu obcí je ale vhodné tento dojem ověřit i pomocí dat. Podíl obcí, kde se v posledních 6 volebních obdobích konaly alespoň jedny volby s účastí pouze jednočlenných kandidátních listin, v jednotlivých krajích ukazuje tabulka číslo 6.

---

⁹⁰ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

⁹¹BUBENÍČEK, Václav. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. In: ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPIK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: specifika politického života v obcích ČR. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010, s. 157. ISBN 978-80-247-3061-5.

Tabulka 6: Podíl obcí se zkušeností s kandidaturou pouze jednočlenných kandidátek v jednotlivých krajích

Kraj	Zastupitelstev celkem	Zastupitelstva s min. 1 volbou pouze NK	V procentech	Počet zastupitelstev do 2000 obyvatel	Procento obcí do 2000 s min. 1 volbou pouze NK
kraj Vysočina	729	311	42.66 %	698	44.56 %
Pardubický kraj	459	153	33.33 %	420	36.43 %
Královéhradecký kraj	448	138	30.80 %	407	33.91 %
Jihočeský kraj	623	182	29.21 %	576	31.60 %
Středočeský kraj	1145	267	23.32 %	1067	25.02 %
Plzeňský kraj	511	114	22.31 %	466	24.46 %
Liberecký kraj	218	40	18.35 %	186	21.51 %
Jihomoravský kraj	701	102	14.55 %	600	17.00 %
Karlovarský kraj	133	17	12.78 %	108	15.74 %
Olomoucký kraj	401	33	8.23 %	361	9.14 %
Ústecký kraj	358	27	7.54 %	306	8.82 %
Zlínský kraj	307	18	5.86 %	256	6.64 %
Moravskoslezský kraj	342	16	4.68 %	257	6.23 %
Hlavní město Praha	58	1	1.72 %	21	4.76 %
Celkem	6433	1419	22.06 %	5729	24.75 %

Zdroj: Autor, zpracování dat ČSÚ⁹²

Z této tabulky se ukazuje, že původní odhad na základě mapy byl správný, co se týče malého zastoupení obcí nezávislých kandidátů na Moravě a ve Slezsku, ale neodhalil nízké zastoupení těchto obcí v některých českých krajích. Pomineme-li Hlavní město Prahu, kde se pouze jednočlenné kandidátky očekávaně vyskytly nejméně (pouze v jedné městské části), je nejnižší zastoupení těchto obcí možné pozorovat v Moravskoslezském kraji. Velmi nízké zastoupení měly tyto obce i v krajích Zlínském, Ústeckém a Olomouckém. Naopak vysoce nadprůměrný byl podíl takových obcí v kraji Vysočina.

Jako vysvětlení tohoto jevu se prvotně nabízí rozdílná velikostní struktura obcí v jednotlivých krajích. Proto jsme do tabulky přidali i kontrolní sloupec, který zohledňuje pouze obce do 2000 obyvatel, což je hranice, kde se kromě obce Hošťálková ve Zlínském kraji vyskytují všechny obce, které mají s volbami za účasti jen nezávislých kandidátů zkušenost. Zde pak můžeme vyčíst, že podíl mezi obcemi do 2000 obyvatel je ve všech krajích vyšší, nedošlo zde však k vyrovnání rozdílů mezi krajemi. Můžeme tudíž usuzovat, že za rozdílnou popularitou systému pouze jednočlenných kandidátek stojí jiné vysvětlení než odlišná struktura

⁹² ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

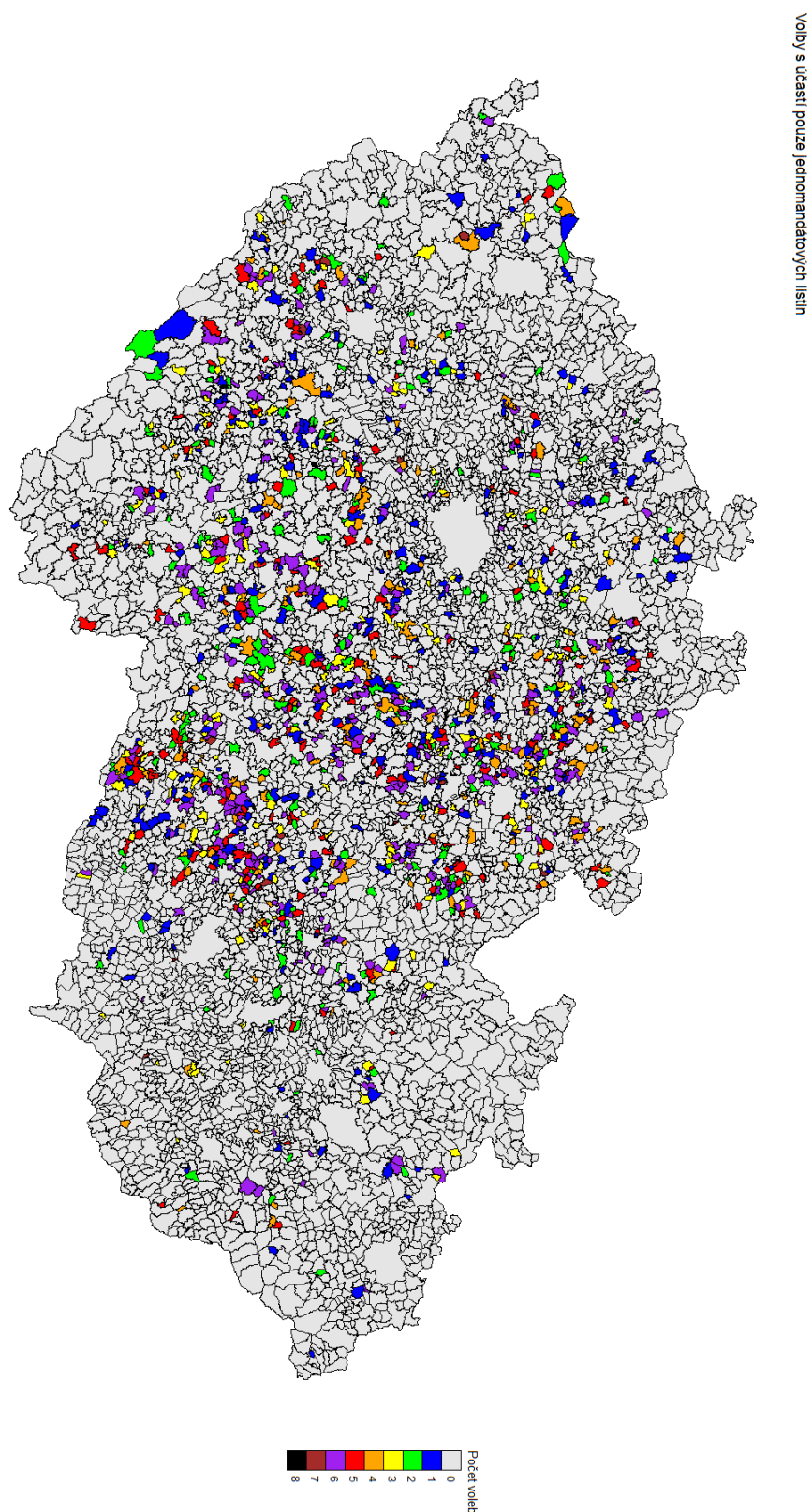
velikosti obcí mezi kraji. (Pro kontrolu bylo provedeno i zúžení datasetu na obce do 1000 obyvatel, kde by mohl být trend ještě výraznější rozvržení mezi kraji však zůstalo stejné)⁹³.

Vysvětlení pozorovaného rozdílu mezi kraji je bohužel mimo možnosti této práce, neboť by vyžadovalo komplexnější data o jednotlivých krajích a obcích v nich. Nabízí se zde možnost formulovat hypotézu na základě kvantitativních dat a popsat typické sociodemografické charakteristiky obce, která má se systémem jednočlenných kandidátek zkušenost a poté sledování zastoupení takového typu obcí v jednotlivých krajích. Případně je pak možné zkoumat blíže konkrétní mechanismy zavedení tohoto systému a sledovat, zda zde hraje roli například přítomnost obce se stejným systémem v okolí a vzájemná inspirace. I kombinace těchto přístupů například za využití Bubeníčkovy definice lokálních modelů demokracie a zaměření na politickou participaci by mohlo vést k zajímavým výsledkům.

---

⁹³ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

Mapa 1: Obce se zkušeností s kandidaturou pouze jednočlenných kandidátek

Zdroj: Autor, zpracování dat ČSÚ⁹⁴

⁹⁴ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

3.4 Míra soutěživosti obcí jednočlenných kandidátů

V kvantitativní části této se také budeme věnovat tomu, že i při pohledu „shora“ můžeme vidět některé zásadní rozdíly ve fungování obcí samostatných kandidátů. Zásadním takovým rozdílem je pak to, do jaké míry jsou v jednotlivých obcích volby soutěživé. Budeme tedy sledovat, zda v těchto obcích kandiduje stejně kandidátů jako je volených míst v zastupitelstvu či jich je více a případně o kolik. Vydělením počtu kandidátů počtem volených míst pak dostaneme index pluralitnosti. S tím pracuje například i Bubeníčková teorie lokálních modelů demokracie. Ta používá rozdělení do tří kategorií obcí právě podle indexu pluralitnosti a to nepluralitní (index ≤ 1), semi-pluralitní (index 1-2) a pluralitní (index >2)⁹⁵. S těmito kategoriemi budeme také dále pracovat.

Můžeme se tedy podívat na to, jakým způsobem se dají mezi tyto kategorie rozdělit volby s účastí pouze nezávislých kandidátů. Výsledek vidíme v grafu číslo 4. Můžeme pozorovat, že volby s účastí pouze jednočlenných kandidátních listin spadají nejčastěji (82,19 %) do kategorie voleb semi-pluralitních. Nejméně častý je pak výskyt voleb pluralitních, které tvoří pouze 5,27 % pozorování. Nepluralitní volby pak doplňují zbývajících 12,54 %⁹⁶. Tyto výsledky jsou v souladu s Bubeníčkovým předpokladem, že volby za účastí pouze nezávislých kandidátů jsou nejčastější v kooperativním modelu lokální demokracie (semi-pluralitní a pluralitní volby) a přítomné ale méně časté v modelu apolitocko-demrarchisickém (nepluralitní volby)⁹⁷.

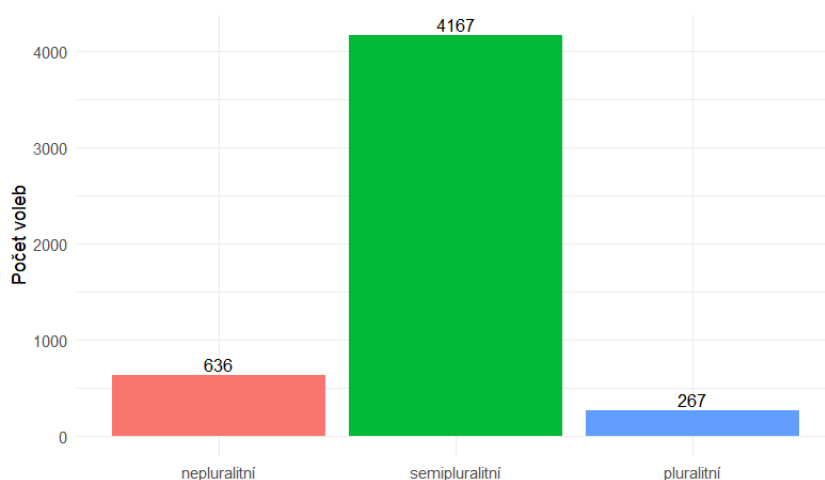
⁹⁵ BUBENÍČEK, Václav. Demokracie v lokálním politickém prostoru. In: ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPIK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: specifika politického života v obcích ČR. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010, s. 157. ISBN 978-80-247-3061-5.

⁹⁶ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

⁹⁷ BUBENÍČEK, Václav. Demokracie v lokálním politickém prostoru. In: ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPIK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: specifika politického života v obcích ČR. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010, s. 157. ISBN 978-80-247-3061-5.

Graf 4: Počet voleb s účastí pouze jednočlenných kandidátek podle pluralitnosti

Zdroj: Autor, zpracování dat ČSÚ⁹⁸

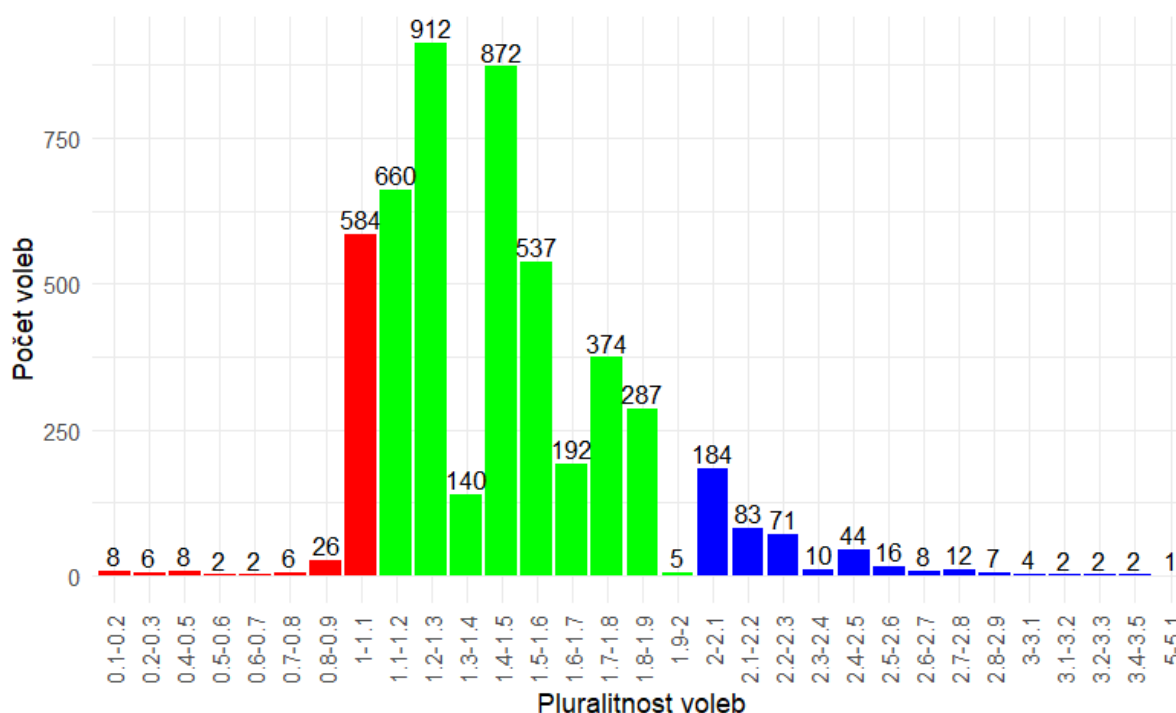
Vizualizaci pomocí kategorií je také možné doplnit detailnější vizualizací segmentů pluralitnosti a počtu voleb v nich, tu vidíme v grafu číslo 5. Z něj můžeme vyčíst, že nejběžněji se index pluralitnosti v těchto volbách pohybuje kolem 1,3. Hodnota rozmezí 1,3-1,4 je méně reprezentovaná díky tomu, že do něj matematicky spadá méně možných případů počtu zastupitelů a kandidátů (12 v 9členném zastupitelstvu, 15 v 11členném, 17 a 18 v 13členném a 20 v 15členném)⁹⁹. Vidíme také, že pouze jednočlenné kandidátky v některých případech kandidují v obcích, kde kandidátů není dostatek k naplnění zastupitelstva. Zdaleka nejvyšší index pluralitnosti zaznamenala obec Křídělkov v roce 2006, kde v této obci s 206 obyvateli kandidovalo do pětičlenného zastupitelstva 20 kandidátů¹⁰⁰.

⁹⁸ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

⁹⁹ Výpočet autora

¹⁰⁰ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

Graf 5: Počet voleb s účastí pouze jednočlenných kandidátek podle pluralitnosti, detailnější přehled

Zdroj: Autor, zpracování dat ČSÚ¹⁰¹

3.4.1 Vztah pluralitnosti voleb a velikosti obce

Pluralitnost voleb v obcích s kandidaturou pouze nezávislých kandidátů může záviset na více faktorech, jedním z nich je počet obyvatel dané obce. Víme, že počet obyvatel má vliv na samotný výskyt takovýchto voleb, je tak nasnadě sledovat, zda má vztah i k pluralitnosti jejich systémů. Provedeme-li jednoduchou Pearsonovu korelační analýzu získáme výsledek zobrazený v tabulce č. 7. Vidíme, že mezi velikostí obce a pluralitností voleb existuje sice statisticky významný (P – hodnota $<2.2e-16$), ale velmi slabý (korelační koeficient 0.12) pozitivní vztah. Slabou sílu tohoto vztahu může způsobovat mimo jiné fakt, že všechny tyto obce patří, co se počtu obyvatel týče, do podobné velikostní skupiny a neprojevuje se zde tak výrazně přepokládaný vztah mezi velikostí obce a počtem kandidátů, který se také silněji projeví, pokud kandidují listinné kandidátky snažící se maximalizovat volební zisk pomocí využití volebního systému a naplnění všech možných míst na kandidátce.

¹⁰¹ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

Tabulka 7: Pearsnova korelační analýza vztahu počtu obyvatel s pluralitností voleb v obcích s kandidaturou pouze jednočlenných kandidátů

Parametr	Hodnota
Korelační koeficient (r)	0.120043
T-hodnota	8.6056
Stupně volnosti (df)	5068
P-hodnota	< 2.2e-16
Interval spolehlivosti (95%)	0.09281458 - 0.14709239

Zdroj: Autor

4 Případové studie jednotlivých obcí

Pohled „shora“ pomocí kvantizačních dat nám umožnil popsat fenomén obcí s kandidaturou pouze jednočlenných kandidátních listin v prostoru a čase, pro lepší pochopení tohoto fenoménu se ale musíme na tyto obce podívat detailněji. Kvantitativní pohled nám například neumožní vysvětlit, proč obce k tomuto systému kandidatur vůbec přistupují ani jakým způsobem se tento systém udržuje. Za tímto účelem musíme provést detailnější popis pomocí kvalitativních metod. V naší práci jsme použili metodu polostrukturovaných rozhovorů s místními ve vybraných obcích, ze kterých pak vychází následující kapitola a jednotlivé mikro případové studie.

4.1 Nepluralitní obce

Jako první popíšeme výsledky výzkumu v obcích, které je možné na základě výše popsaných kritérií možné kategorizovat jako nepluralitní. Podle předpokladů teorie lokálních modelů demokracie předestřené Bubeníčkem se tyto obce, pokud v nich zároveň dochází ke koordinaci při podávání kandidátních listin, řadí k apoliticko-demarchistickému modelu demokracie. Můžeme zde tedy očekávat menší míru politické participace a zapojení občanů do chodu obce, s tím, že politika má sloužit především k zachování samostatnosti obce. V tomto kontextu je kandidatura pouze jednočlenných nezávislých kandidátek také zajímavá, neboť vyžaduje jednotlivé zapojení kandidátů při sběru podpisů pro kandidaturu. V rozhovorech jsme tak mimo jiné sledovali, jak se obce s tímto potenciálním problémem vypořádávají.

4.1.1 Veselice

Veselice je obec, která se nachází v okrese Mladá Boleslav ve Středočeském kraji. Tato obec je situována asi osmnáct kilometrů východně od města Mladá Boleslav, která je zároveň její příslušnou obcí s rozšířenou působností. Veselice je domovem 129 obyvatel. V obci není škola, pošta ani lékař, centrálně je zasíťován vodovod plynofikace ani kanalizace s čističkou odpadních vod není zavedena. Obchod s potravinami byl v obci v minulosti provozován v budově obecního úřadu jako součást jeho služeb, od čehož bylo upuštěno kvůli nedostatku lidí, kteří by obchod spravovali¹⁰², v současnosti v obci žádný obchod není. Nejvýznamnější místní památkou je starý židovský hřbitov.

---

¹⁰² PAŽOUT, Miroslav, starosta obce Veselice, polostrukturovaný rozhovor, 9.4.2024 OÚ Veselice

V posledních 6 volebních obdobích zde všechny volby probíhaly za účasti pouze jednočlenných kandidátních listin. Ve všech sledovaných volebních obdobích mělo zastupitelstvo Veselice 7 členů. O místa v něm se kromě roku 2014 vždy ucházelo 7 kandidátů v roce 2014 pak bylo kandidátů 8. Ve volbách kandidovalo ve sledovaném období celkem 16 unikátních kandidátů, přičemž - dva kandidáti včetně aktuálního starosty se účastnili všech voleb, které v tomto období proběhly, a jeden kandidát se účastnil všech voleb od roku 2006. Průměrná volební účast byla 60,92 % nejvyšší v roce 2014, kdy dosáhla hodnoty 65.18 % a nejnižší s výsledkem 56.63 % v roce 2002¹⁰³.

Ve Veselici proběhl rozhovor se starostou Miroslavem Pažoutem dne 9. dubna 2024 prezenční formou v prostorách místního obecního úřadu. Starosta kandidoval ve všech zkoumaných volbách a po celé zkoumané období byl starostou obce.

Veselice je obec, kde ke kandidaturám jednočlenných kandidátních listin dochází po celou dobu samostatné existence ČR. Poslední volby s vícečlennou kandidátní listinou proběhly v roce 1990¹⁰⁴. Tento fakt je zde vnímán jako přirozený, občané vnímají, že politika na komunální úrovni má jiný charakter než politika na úrovních vyšších, je méně soutěživá a „politická“. Kandidatury jednočlenných kandidátních listin tak umožňují právě tento „nepolitický charakter politiky zachovat“¹⁰⁵.

Co se týče koordinace podávání kandidátních listin, platí sice ve Veselici nepsaná dohoda o tom, že kandidátní listiny jsou podávány samostatně, neprobíhá zde však detailnější koordinace jejich podávání. Starosta v průběhu funkčního období zastupitelstva zjišťuje od ostatních zastupitelů jejich ochotu kandidovat znovu. Svou roli v jejich rozhodnutí, případně přesvědčování jich však nehodnotí jako nijak aktivistickou. Kandidáti své kandidátní listiny podávají skutečně samostatně, sami si shání podpisy a sami zajišťují jejich odevzdání na příslušném krajském úřadě. Starosta udržuje neformální přehled o kandidátech, případně ověřuje, zda skutečně kandidaturu podali a v případě, že by byl kandidátů nedostatek je jeho rolí zajistit dostatečný počet kandidátů. Zájem občanů o komunální život popisuje starosta jako dostatečný k naplnění základního fungování zastupitelstva, ale do voleb prý „*nikdo tolik nehrne*“. V případě, že by ale bylo zastupitelstvo potřeba dále doplnit vnímá, že bylo

---

¹⁰³ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ PAŽOUT, Miroslav, starosta obce Veselice, polostrukturovaný rozhovor, 9.4.2024 OÚ Veselice

koho oslovit. Pro fungování dalších institucí jako byl obchod nebo hospoda však dostatek lidí již nebyl a obě instituce zanikly¹⁰⁶.

Zajímavou situací byla v průběhu zkoumaného období chvíle, kdy se ve Veselici vyskytl pokus o kandidaturu jiným způsobem. Jedna z občanek zvažovala v komunálních volbách podání kandidátní listiny pod záštitou Strany zelených. Od tohoto plánu ale nakonec upustila, když se jí nepodařilo na kandidátku získat další členy. V této situaci pak kandidovala jako nezávislá kandidátka, tak jak je v obci běžné. Podle starosty, ale nikdo kandidatuře vícečlenných kandidátních listin nebrání¹⁰⁷.

Výhody systému jednočlenných nezávislých kandidátek spatřuje starosta především v tom, že „*je méně problematický*“ zejména v tom, že odpadá potřeba centrálně detailně koordinovat kandidátní listinu SNK a případné rozpory o pořadí kandidátů na ní. Případný problém s nemožností nominovat náhradníky při zániku mandátu nevnímá jako riziko. Také díky tomu, že zastupitelstvo obce má dlouhodobě 7 členů a daří se ho naplňovat. Tento počet podle starosty je jednak v obci zavedený, jednak zajišťuje dostatečně různorodé názory v rámci zastupitelstva. Počet kandidátů je neformálně zajišťován na minimální potřebný počet, ale systém je otevřený dalším kandidátům, sám starosta uvedl, že byl několikrát překvapen tím, kdo se rozhodl kandidovat, nikdy to ale nezašlo do situace, kdy by se to dozvěděl až po volbách.

Veslice je tak poměrně jasným případem obce, kde funguje Bubeníčkem popsaný apoliticko-demrarchistický model¹⁰⁸. Do tohoto modelu zapadá na základě předpokladu nízké pluralitnosti voleb, ale i na základě místních charakteristik. Náplní politiky jsou více méně „údržbová“ témata jako zavedení vodovodu a oprava silnice. Podíl na obecním životě je vnímaný více jako služba a kandidáti do zastupitelstva musí být spíše neformálně přesvědčeni k účasti ve volbách, než aby se ve větších počtech hlásili sami¹⁰⁹.

V této obci se také ukázal model kandidatur jednočlenných nezávislých kandidátek jako odolný proti potenciálním výzvám k jeho fungování. V případě, kdy se v obci objevila vůle vnést do jejího politického života více „politiky“ se stranickou vícečlennou kandidátkou nenašla se pro tento impuls dostatečně silná podpora. Ukazuje se tak, že i když je systém v obci zavedený dlouhodobě a v rozhovoru starosta neuváděl příliš mnoho jeho explicitních výhod

---

¹⁰⁶ PAŽOUT, Miroslav, starosta obce Veselice, polostrukturovaný rozhovor, 9.4.2024 OÚ Veselice.

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPIK, Jan. Demokracie v lokálním politickém prostoru. In: *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010, s. 157. ISBN 978-80-247-3061-5.

¹⁰⁹ PAŽOUT, Miroslav, starosta obce Veselice, polostrukturovaný rozhovor, 9.4.2024 OÚ Veselice

kromě zavedenosti a tradičnosti, je systém občany vnímán jako funkční a potenciální výzvy k jeho fungování nepodporují¹¹⁰. Toto odmítnutí „politického“ je také typickým znakem apoliticko-demarchistického systému¹¹¹.

Veselice je na základě našeho pozorování ohrožena přechodem k neparticipativnímu modelu. Usuzujeme tak na základě strategie podávání kandidátek. Sice „se ví“ kdo bude kandidovat, ale koordinace je jinak, s výjimkou končícího zastupitelstva, které se na toto téma baví v závěru volebního období, poměrně slabá a závislá na osobě starosty a zodpovědnosti jednotlivých předpokládaných kandidátů, kteří musí sami sehnat podpisy a vyřešit administrativu spojenou s kandidaturou¹¹². Pokud by se tyto neformální vazby oslabil, případně se starosta rozhodl ve funkci nepokračovat, bude pro obec znamenat složitý moment.

4.1.2 Kozojedy

Obcí tohoto názvu je v ČR vícero předmětem naší práce je ta, která se nachází ve Středočeském kraji v okrese Rakovník zhruba 18 km severovýchodně od města, které dává okresu jeho název, a je také pro Kozojedy příslušnou obcí s rozšířenou působností. Kozojedy mají v současné době 91 obyvatel. V obci není škola, pošta ani lékař, centrálně je zasíťován vodovod, který obsluhuje 95 % domácností, plynofikace ani kanalizace s čističkou odpadních vod není zavedena. V současnosti není v obci ani obchod ani hospoda. V katastru obce se nachází zříceniny přemyslovského hradiště Dřevíč a pozdější tvrze Hrádek. Zajímavostí je, že obec Kozojedy byla sídlem Dalibora z Kozojed hrdiny opery Bedřicha Smetany¹¹³.

V posledních 6 volebních obdobích zde všechny volby probíhaly za účasti pouze jednočlenných kandidátních listin. Zastupitelstvo mělo v obdobích 2002 a 2006 7 členů v pozdějších volbách se jejich počet snížil na 5. Počet kandidátů se 5 ze 6 sledovaných voleb rovnal počtu volených míst v zastupitelstvu, pouze ve volbách v roce 2010 kandidovalo na 5 míst v zastupitelstvu 6 kandidátů. Průměrná volební účast byla ve zkoumaném období 61,56 %. Nejvyšší účast zaznamenaly Kozojedy v roce 2018 s hodnotou 76,39 % a nejnižší v roce 2006 s hodnotou 39,87 %. Ve volbách kandidovalo ve sledovaném období celkem 12 unikátních kandidátů, přičemž tři kandidáti včetně aktuálního starosty se účastnili všech

---

¹¹⁰ PAŽOUT, Miroslav, starosta obce Veselice, polostrukturovaný rozhovor, 9.4.2024 OÚ Veselice.

¹¹¹ ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru. In: Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010, s. 157. ISBN 978-80-247-3061-5.

¹¹² PAŽOUT, Miroslav, starosta obce Veselice, polostrukturovaný rozhovor, 9.4.2024 OÚ Veselice

¹¹³ OBEC KOZOJEDY. *Informace o obci Kozojedy*. Online. 2024. Dostupné z: <http://www.obec-kozojedy.cz/o-obci/d-1001/p1=1021>. [cit. 2024-07-28].

voleb, které v tomto období proběhly a jedna kandidátka se účastnila všech voleb od roku 2010¹¹⁴.

Kozojedy jsou jedinou obcí, kde jsme vzhledem k preferencím respondenta museli rozhovor realizovat online. Rozhovor se starostou Václavem Stanislavem tak proběhl prostřednictvím online videohovoru dne 4. dubna 2024. Starosta byl jedním ze tří kandidátů, kteří v Kozojedech kandidovali ve všech zkoumaných volbách a vždy byl zvolen¹¹⁵.

Systémem jednočlenných nezávislých kandidátních listin se zde kandiduje po celou dobu námi zkoumaného období, ale ještě v předcházejících volbách v roce 1998 kandidovala v obci jedna vícečlenná kandidátní listina a dvě kandidátky jednočlenné. V této situaci se do sedmičlenného zastupitelstva dostalo 5 členů z SNK a oba NK¹¹⁶.

Předvolební dění v obci starosta popisuje jako otevřené. Starosta připravuje potřebné formuláře pro kandidatury a vyzve občany ke kandidatuře. Jako starosta pak poskytuje podporu při vyplňování formulářů a rady k jejich formálním a technickým náležitostem. Sběr podpisů pro kandidaturu si pak každý z kandidátů zajišťuje sám. Vzhledem k nízkému počtu obyvatel je tento proces poměrně snadný, stačí sehnat podpisy rodiny případně několika známých, protože pro kandidaturu je v Kozojedech potřebné získat kolem 5 podpisů. Na kandidátech je pak také povinnost doručit potřebné formuláře na obecní úřad v Novém Strašecím, a tedy oficiální podání kandidatury¹¹⁷.

V průběhu sledovaného období došlo v Kozojedech ke snížení počtu členů zastupitelstva ze 7 na 5 a otázka počtu zastupitelů a kandidátů obecně je v obci stále aktuální. Důvodem ke snížení počtu zastupitelů byla podle starosty potřeba mít v obci zastupitelstvo, které bude jednodušeji naplnitelné, při omezeném zájmu občanů o kandidatury. I v současné velikosti zastupitelstva, je ale náročné získat dostatek kandidujících. Rolí starosty je tak kromě základní výpomoci s administrativou také sledování počtu kandidujících a případné sehnání dalších kandidátů. Poměrně složitou situaci pak popisuje takto: „řešíme to pokaždé, jak má být zastupitelstvo velké. Pokud by někdo přišel s tím, že chce zase sedmičlenné není problém se o tom bavit, teď jsme rádi, když najdeme alespoň těch pět kandidátů“¹¹⁸. Zjišťování,

---

¹¹⁴ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/.opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

¹¹⁵ STANISLAV, Václav. *Starosta obce Kozojedy, polostrukturovaný rozhovor, 4.4.2024 online*.

¹¹⁶ ČSÚ. *Volební výsledky 1998*. Online. 1998. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv1998/kvs?xjazyk=CZ>. [cit. 2024-07-28].

¹¹⁷ STANISLAV, Václav. *Starosta obce Kozojedy, polostrukturovaný rozhovor, 4.4.2024 online*.

¹¹⁸ Ibid.

kdo bude kandidovat a případné shánění a přesvědčování nových kandidátů pak je úkolem, který spadá primárně na starostu, případně pak na jeho spolupráci s místostarostou. Potenciální kandidáty se daří přesvědčovat také díky argumentu, že pokud se jich nenajde dostatečný počet, bude třeba volby opakovat a obci by hrozila úřední správa případně sloučení s další obcí. Zachování funkčnosti zastupitelstva a samostatnosti obce jsou pak klíčovými motivátory k účasti ve volbách i další činnosti v zastupitelstvu¹¹⁹. V tomto můžeme pozorovat znaky, které jsou typické pro apoliticko-demarchistický model¹²⁰.

Stejně jako o kandidatura do zastupitelstva i funkce starosty je v Kozojedech vnímána spíše jako služba a úkol než jako předmět politické soutěže, o který by usilovalo více lidí. Systém jednočlenných kandidátek a zisk většího počtu hlasů tak sice může sloužit jako argument, proč mi měl některý z členů zastupitelstva funkci starosty vykonávat, nejedná se ale o automatický předpoklad a podstatnější pro rozhodování zastupitelů jsou předvolební dohody, kdy není neobvyklé, že sice souhlasí s kandidaturou do zastupitelstva, ale předem deklarují, že se na povolebním životě budou podílet v pouze v určité vymezené roli. V aktuálním zastupitelstvu tak kromě starosty zajišťujícího administrativu a vedení obce a místostarosty, který s těmito činnostmi pomáhá, existují role jako kronikářka nebo obsluha vodního zdroje obce. Jednotliví členové zastupitelstva také zajišťují propojení na místní spolky a organizace jejichž jsou členy například na místní dobrovolné hasiče, Sokol či myslivecký spolek¹²¹.

Přesto, že před začátkem námi sledovaného období měly Kozojedy zkušenost se systémem kandidatur vícečlenných kandidátních listin, na základě špatných zkušeností od něj upustily. Jako největší překážky uvádí potřebu seřadit kandidáty na kandidátní listinu, kdy poté docházelo k přeskokování pomocí preferenčních hlasů. Starosta uvádí, že pro voliče i samotné kandidáty nebyl systém dostatečně transparentní a docházelo k neshodám na základě toho, že voliči vnímali, že se méně populární kandidáti „schovali“ za populárnější v rámci SNK a ty poté například na základě cílených pomluv přeskočili. Toto zmatení je také pochopitelné, když se podíváme konkrétně na výsledek voleb v Kozojedech v roce 1998, kdy se ze sedmičlené kandidátní listiny dostalo 5 kandidátů, přičemž kandidáti na místech 4-7 všichni překonali vnitřní volební klauzuli a „přeskočili“ kandidáty na místech 1-3, zároveň kandidát číslo 1 měl méně hlasů než kandidátka číslo 3, ale do zastupitelstva se dostal

---

¹¹⁹ STANISLAV, Václav. *Starosta obce Kozojedy, polostrukturovaný rozhovor, 4.4.2024 online.*

¹²⁰ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU, 2010. S. 99-104.

¹²¹ STANISLAV, Václav. *Starosta obce Kozojedy, polostrukturovaný rozhovor, 4.4.2024 online.*

na základě pořadí na kandidátce. V této situaci pak je pochopitelné, že pro voliče nebylo transparentní, zda je více rozhodující pořadí na kandidátce nebo preferenční hlasy. Situaci navíc komplikovali dva samostatně kandidující NK, kteří se do zastupitelstva dostali s více hlasy než většina kandidátů na listině SNK. To vše za účasti pouze 67 voličů rozdílly vedoucí k získání či nezískání mandátu činily pouze jednotky hlasů¹²².

Na základě této zkušenosti začala v Kozojedech platit nepsaná dohoda, že do zastupitelstva se kandiduje pouze samostatně. Starosta tento systém popisuje jako výhodný především v tom, že umožňuje zjistit skutečnou podporu jednotlivých kandidátů přičemž „každý jde sám za sebe a nikdo se za nikoho nechová“¹²³. Kandidáti poté díky počtu hlasů znají svou relativní sílu a podporu. Zároveň je takto možné se vyhnout dohadům vycházejícím ze situací, kdy je někdo na kandidátce přeskočen. Podle starosty by tyto dohady nastaly i v situaci, kdy je počet volných míst v zastupitelstvu stejný jako počet kandidátů, protože „jsou to starosti některých občanů zejména starších důchodců, kteří mají o tyto věci občas zájem, ale sami do politiky už nepůjdou“¹²⁴. Díky systému jednočlenných kandidátek se tak jednak nemusí řešit kroužkování a přeskakování, jednak ani potenciálně kontroverzní pořadí kandidátů v rámci společné kandidátky¹²⁵.

Jako zajímavý příklad fungování tohoto systému pak můžeme uvést volby v roce 2010, které byly pro Kozojedy v lecčems neobvyklé. Jednalo se totiž o první volby, kdy se volilo pětičlenné zastupitelstvo místo sedmičlenného a také jediné volby v námi sledovaném období, ve kterých kandidovalo více kandidátů, než bylo v zastupitelstvu volných míst. Zároveň v těchto volbách poprvé nekandidoval do té doby dlouhodobě sloužící starosta obce. Právě, žena bývalého starosty se stala kandidátkou, která jako jediná v těchto volbách neuspěla, a to s velkým odstupem, kdy získala téměř třetinu hlasů (12) oproti poslednímu úspěšnému kandidátovi (34)¹²⁶. Ukazuje se tak, že tento systém personalizace volby může vést v případě výraznější nepopularity některých kandidátů i k takto rozhodujícím výsledkům, a to i v rámci velmi malých obcí jako jsou Kozojedy¹²⁷.

---

¹²²ČSÚ. *Volební výsledky 1998*. Online. 1998. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv1998/kvs?xjazyk=CZ>. [cit. 2024-07-28].

¹²³ STANISLAV, Václav. *Starosta obce Kozojedy, polostrukturovaný rozhovor, 4.4.2024 online*.

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

¹²⁷ STANISLAV, Václav. *Starosta obce Kozojedy, polostrukturovaný rozhovor, 4.4.2024 online*.

Kozojedy jsou tak stejně jako Veselice typickým příkladem obce, kterou bychom mohli podle Bubeníčkovy teorie klasifikovat jako apoliticko-demarchistickou¹²⁸. I například potenciální problém při odstoupení zastupitelů v rámci volebního období starosta vnímá především jako případné ohrožení fungování obce a její akceschopnosti a samosprávnosti. Přičemž tyto dvě veličiny jsou hlavními motory politického fungování obce. Snaha zachovat samosprávnost obce pak vychází mimo jiné z minulosti a špatných zkušeností se systémem střediskových obcí, kdy podle pana Stanislava byla středisková obec vždy na prvním místě i na úkor těch ostatních. Zastupitelstvo se tak snaží fungovat v propojení s místními obyvateli a spolky a postupovat pomocí dialogu. To může přinášet frustraci v případě, že občané se chtějí do debaty zapojit, ale nechtějí se pak aktivně podílet na politickém životě, například kandidaturou. Působení na vyšší úrovni politiky pak Kozojedy vykonávají pomocí Svazu malých obcí, kde se vymezují vůči návrhům na rušení malých obcí a skrze dialog s dalšími obcemi a krajem, kde se například podílely na propojení některých systémů hromadné dopravy mezi Středočeským, Plzeňským a Karlovarským krajem¹²⁹.

4.2 Pluralitní obce

Další kategorií obcí, kde byl v rámci naší práce prováděn kvalitativní výzkum pomocí polostrukturovaných rozhovorů byly obce pluralitní. V rámci této kategorie jsme na základě vzorku dat započítávali jako pluralitní jak obce s indexem pluralitnosti nižším než 2, tedy takové, které by podle Bubeníčkovy typologie zařadili jako semi-pluralitní¹³⁰. Tento fakt vychází z poměrně malého výskytu obcí s vyšším indexem pluralitnosti námi sledovaném vzorku¹³¹. Bez ohledu na to, zda spadají do semi-pluralitní či pluralitní kategorie politického systému, můžeme u tyto obce podle Bubeníčkovy typologie zařadit ke konsenzuálnímu modelu demokracie. Přestože zde již oproti systému apoliticko-demarchistickému dochází k situaci, kdy se ne všichni kandidáti dostanou do zastupitelstva souboj mezi nimi stále není možné považovat za kompletní politický střet spíše jako jakousi kvazikonkurenci. Typické je pak propojení komunální politiky a místního spolkového života, kdy zastupitelstvo obce slouží jako jakýsi katalyzátor společenského a kulturního programu obce. V rámci politiky také neočekáváme rozdělení podél názorových linií známých z vyšších úrovní politiky

---

¹²⁸ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU, 2010. S. 99-104.

¹²⁹ STANISLAV, Václav. *Starosta obce Kozojedy, polostrukturovaný rozhovor, 4.4.2024 online*.

¹³⁰ ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPIK, Jan. Demokracie v lokálním politickém prostoru. In: *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010, s. 157. ISBN 978-80-247-3061-5.

¹³¹ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

nebo větších obcí jako je například pravolevé spektrum. Pokud bude docházet ke štěpení očekáváme tak spíše na základě řešení konkrétních místních otázek případně na základě osobních vztahů aktérů. Pokud by tato štěpení byla příliš silná nebo dlouhodobá budeme však očekávat zánik konsenzuálního modelu a přechod obce k modelu kompetitivnímu¹³².

4.2.1 Boseň

Obec Boseň se nachází na západním okraji CHKO Český ráj přibližně 4 km na východ od Mnichova Hradiště a jako taková leží ve Středočeském kraji. Nachází se tak na území okrasu Mladá Boleslav a spadá pod ORP Mnichovo Hradiště. Má 4 místní části: Boseň, Mužský Zápudov a Zásadka, které dohromady obývá 527 lidí. Nejvíce obyvatel žije v místní části Boseň, ostatní části mají méně stálých obyvatel a slouží mimo jiné jako rekreační místa. Pošta ani lékař se v obci nenacházejí. V obci je několik restaurací sloužících jak stálým obyvatelům, tak krátkodobým návštěvníkům obce. Pro potřeby turismu je v obci také několik penzionů. Všechny místní části kromě Zápudova mají centrálně zavedený vodovod Boseň a Zásadka také splaškovou kanalizaci s čističkou odpadních vod, ta slouží také k vyvážení jímek z ostatních místních částí. Plynofikace zavedena není¹³³. V místní části Boseň se také nachází jeden obchod s potravinami a smíšeným zbožím. Boseň má předpoklady pro to být turistickou destinací jednak díky své poloze na hranici oblíbeného CHKO Český ráj, jednak díky přítomnosti historických památek na území obce z nich nejvýraznější je zřícenina hradu Valešov a s ním sousedící skalní světničky¹³⁴. Oficiální obecní internetové stránky pak popisují situaci v zaměstnanosti, vzdělání a dopravě následovně: „*Pracovních příležitostí je v obci velmi málo, většina občanů za prací vyjíždí. Dopravní obslužnost pro obce Zásadka, Zápudov a Mužský je špatná – pouze 2 ranní spoje a jeden odpolední. Boseň, protože je průjezdová pro více autobusových linek, je na tom znatelně lépe. V obci je mateřská školka, do ZŠ děti dojíždějí do Kněžmostu nebo do Mnichova Hradiště.*“¹³⁵

Stejně tak je zajímavý popis místního společenského kulturního života: „*[jeho] nositelem jsou vedle obecního úřadu hasičské sbory Boseň a Zásadka a Myslivecké sdružení. V poslední*

---

¹³² ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPÍK, Jan. Demokracie v lokálním politickém prostoru. In: *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010, s. 157. ISBN 978-80-247-3061-5.

¹³³ MĚSTSKÝ ÚŘAD MNICHOVO HRADIŠTĚ ODBOR VÝSTAVBY A ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ. Změna Č. 1 Územního plánu Boseň: návrh k veřejnému projednání srovnávací text. In: . 2019. Dostupné také z: <https://bosen-obec.cz/wp-content/uploads/2019/08/vyrok-a-oduvodneni-zm-1-up-bosen-srovnavaci-text-s-vyznaceni-zmen.pdf>.

¹³⁴ OBEC BOSEŇ. *Obecné informace o obci*. Online. 2024. Dostupné z: <https://bosen-obec.cz/obec/info/>. [cit. 2024-07-28].

¹³⁵ Ibid.

*době se začíná velmi dobře rozvíjet aktivita zájmových amatérských sdružení – nohejbal, fotbal, golf, volejbal a badminton. Velkou oblibu u občanů mají akce komise pro občanské záležitosti – vítání občánků, oslava jubilejních svateb a blahopřání k životním výročím. Od roku 1993 OÚ vydává nejméně 3x ročně Boseňský občasník – místní zpravodaj*¹³⁶.

Po celé naší práci sledované období se v Bosni konaly komunální volby vždy za účasti pouze jednočlenných kandidátních listin. Zastupitelstvo mělo po celé toto období 9 členů. V posledních 6 volbách se do něj celkem pokoušelo dostat 47 unikátních kandidátů. Nejvíce v letech 2006 a 2010, kdy kandidovalo po 16 kandidátech nejméně pak v letech 2018 a 2022, kdy se do voleb přihlásilo po 13 lidech. Na rozdíl od výše popisovaných obcí se zde nenašel ani jeden kandidát, který by kandidoval ve všech volbách. Dva kandidáti, včetně současné starostky se účastnili 5 voleb, tři se pak účastnili ve 4 volbách. Volební účast měla za zkoumané období průměrnou hodnotu 65.07 % s maximem v roce 2002, kdy dosáhla 71,58 % a minimem v roce 2006, kdy hlasovalo 58,9 % voličů¹³⁷.

V Bosni proběhl rozhovor se starostkou Hanou Maudrovou dne 25. března 2024 prezenční formou v prostorách místního obecního úřadu. Starostka kandidovala ve všech zkoumaných volbách, kromě voleb v roce 2010 a při všech pokusech byla zvolena. V období před volbami 2010 se vzdala mandátu zastupitelky, aby mohla do voleb v roce 2014 nastoupit na obecním úřadě v Bosni jako účetní¹³⁸.

Proces předvolebního výběru kandidátů začíná v Bosni tím, že končící zastupitelstvo určí počet členů nově voleného zastupitelstva a zároveň mezi svými členy zjistí, kdo má zájem se o místo v nově voleném zastupitelstvu ucházet. K tomuto „základnímu“ počtu se pak členové zastupitelstva snaží získat další kandidáty tak, aby měli voliči možnost výběru. Zároveň se snaží získat takový počet kandidátů aby „převis“ oproti počtu zastupitelů byl co možná největší, protože „*kdyby třeba zbyl nezvolen pouze jeden, byla by to pro něj dost nepříjemná situace*“¹³⁹. Způsoby, jakými se v obci snaží oslovit nové potenciální kandidáty jsou různé. Část kandidátů se přihlásí nezávisle na výzvách končícího zastupitelstva, například tak, že přijdou na jednu z jeho schůzí a svůj úmysl kandidovat oznámí tam. Někteří se ke kandidatuře rozhodnou na základě výzvy, která je vždy před volbami publikována v periodiku

---

¹³⁶ OBEC BOSEŇ. *Obecné informace o obci*. Online. 2024. Dostupné z: <https://bosen-obec.cz/obec/info/>. [cit. 2024-07-28].

¹³⁷ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opadnuta/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

¹³⁸ MAUDROVÁ, Hana. *Starostka obce Boseň, polostrukturovaný rozhovor, 25.3.2024 OÚ Boseň*.

¹³⁹ Ibid.

vydávaném obcí, v Boseňském občasníku. Zbylou část pak oslovují osobně členové končícího zastupitelstva, zejména je v tomto ohledu spoléháno na starostku, případně místostarostu a speciálně jsou k aktivitě v nalézání nových kandidátů vyzíváni ti členové zastupitelstva, kteří již neplánují v dalších volbách kandidovat¹⁴⁰.

Sběr podpisů pro kandidáty pak probíhá tak, že ve chvíli, kdy už je známá většina kandidujících, svolá končící zastupitelstvo neformální setkání do jedné z místních restaurací, na kterém pak probíhá samotný sběr podpisů. Jednotliví kandidáti přinesou své podpisové archy a mohou získat podpisy jak od dalších kandidátů, tak od občanů, kteří na toto setkání dorazí jako posluchači a diváci. Setkání tak slouží i jako možnost pro seznámení voličů s kandidáty a prostor pro veřejnou diskusi o budoucnosti obce. Ti, kdo by případně na tomto setkání nezískali dostatečný počet podpisů mohou své podpisové archy doplnit o další podpisy například od rodiny nebo známých. Před rokem 2022 pak bylo ustálenou praxí, že starostka všechny listiny společně doručovala na úřad v Mnichově Hradišti. V roce 2022 pak ale úřad ORP přestal tuto praxi umožňovat a kandidáti tak doručovali své listiny každý zvlášť.

Systém jednočlenných kandidátních listin je v Bosni zavedený po celou dobu její samostatnosti a podle starostky nezaznávají žádné hlasy, které by volaly po jeho změně. Jako hlavní výhodu spatřují místní fakt, že každý kandiduje sám za sebe tzv. „na svůj obličej“. Zároveň také tento systém umožňuje volby, které jsou zároveň pluralitní a volič si v nich může vybírat, na což je při předvolebním dění kladen velký zřetel bez toho, aby byly konfliktní jako v situaci, kdy by například v obci kandidovaly 2 proti sobě stojící SNK¹⁴¹. Je pravdou, že současné nastavení volebního zákona by tento semi-pluralitní volební systém v Bosni neumožnilo, pokud by nesnížila svůj počet zastupitelů na 7 aby mohla kandidovat listina s náhradníky. To by ovšem znamenalo jednak menší svobodu voličů nad pořadím zvolených kvůli „vnitřnímu prahu“ pro přeskokování, jednak stále výrazně menší „převís“ kandidátů, než je v obci aktuálně běžný¹⁴².

Systém jednočlenných kandidátek se také minimálně prozatím ukázal jako odolný i v situaci, která pro něj může být v některých obcích ukončující, a to zapojení nově se přistěhovaných občanů do politického života obce. Starostka uvádí, že obyvatelé z nové zástavby v obci, kteří nejsou tolik propojení s ostatním obecním životem se několikrát pokusili

---

¹⁴⁰ MAUDROVÁ, Hana. *Starostka obce Boseň, polostrukturovaný rozhovor, 25.3.2024 OÚ Boseň*.

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>.

kandidovat do zastupitelstva, vždy však respektovali místní zvyklosti a kandidovali jako samostatní nezávislí kandidáti v důsledku toho se na základě své menší známosti v obci do zastupitelstva nedostali¹⁴³. Je tedy otázkou, zda do budoucna nenastane situace, ve které by se tito kandidáti spojili a mohli tak snáze dosáhnout svého zvolení do zastupitelstva.

System jednočlenných kandidátních listin v Bosni volně souvisí také s určením funkce starostky. Tato funkce je v Bosni funkcí uvolněnou, ale její vykonávání je občany i členy zastupitelstva vnímáno více jako služba, zejména v situaci, kdy členové zastupitelstva pracující v soukromém sektoru mohou získat lepší finanční ohodnocení, než jaké nabízí obec. O tom, kdo bude funkcí starostky, je tak většinou jasno už před ustanovující schůzí zastupitelstva. Zajímavé je, že jak současná starostka, tak starostka předcházející zároveň v námi sledovaném období získávaly největší počet hlasů. Jedinou výjimkou byly volby v roce 2010, kdy předchozí starostka skončila o 10 hlasů na druhém místě. Tento fakt je ale podle starostky spíše náhodou a volby nejsou v tomto smyslu vnímány jako referendum o budoucí starostce¹⁴⁴.

Možný nedostatek systému jednočlenných kandidátek, který spočívá v nemožnosti nastoupení náhradníků po odstoupení členů zastupitelstva, není v Bosni podle starostky příliš akutní. Vzhledem k počtu zastupitelů je možné, aby zastupitelstvo fungovalo i při odstoupení 4 z 9 kandidátů¹⁴⁵ a taková mezní situace se nezdá jako pravděpodobná. Jediným případem odstoupení v průběhu volebního období byla právě současná starostka, která odstoupila, aby se mohla stát zaměstnankyní obce na pozici účetní¹⁴⁶.

Boseň je tak svým pluralitnějším systémem opravdu blíže konsenzuálnímu modelu lokální demokracie než výše popsané obce nepluralitní. Oproti nim je zde výrazně kratší „životnost“ jednotlivých kandidátů a vidíme, že je zde dochází k výrazně větší fluktuaci kandidátů i zastupitelů. Politika zde probíhá pomocí diskuze s občany, což je patrné i na systému jednočlenných kandidátních listin a neformálních schůzích spojených s podpisy kandidátských archů. Jednočlenné kandidátní listiny umožňují v této obci realizovat semi-pluralitní politické soutěžení bez nutnosti vytvářet koalice, kterou by vyžadovala kandidatura pomocí SNK. Politický boj mezi jednotlivými kandidáty je tak spíše otázkou jejich známosti a popularity v obci než specifických politických názorů¹⁴⁷. Tento boj je také velmi

---

¹⁴³ MAUDROVÁ, Hana. *Starostka obce Boseň, polostrukturovaný rozhovor, 25.3.2024 OÚ Boseň.*

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>.

¹⁴⁶ MAUDROVÁ, Hana. *Starostka obce Boseň, polostrukturovaný rozhovor, 25.3.2024 OÚ Boseň.*

¹⁴⁷ Ibid.

vyrovnaný a například v posledních volbách bylo nutné rozhodnout o posledním členovi zastupitelstva losem, kvůli rovnosti hlasů¹⁴⁸. Jako potenciální riziko pro tento systém je dlouhodobě možné vnímat novou výstavbu v obci a požadavek po politickém zastoupení nových obyvatel, pro které je v tomto systému náročnější uspět a vytvoření SNK by jim přineslo výhodu díky nastavení volebního systému.

4.2.2 Olovnice

Olovnice je obec, která se nachází přibližně 5 kilometrů na západ od své obce s rozšířenou působností, Kralup nad Vltavou. Do roku 2007, kdy byla přerazena do okresu Mělník, spadala do okresu Kladno. Podle sčítání z roku 2024 zde žije 576 obyvatel¹⁴⁹. Obec je plynofikována, má zaveden centrální vodovod a kanalizaci s čističkou odpadních vod¹⁵⁰. V obci se nenachází pošta ani lékař¹⁵¹. Oficiální internetové stránky popisují občanskou vybavenost a společenský život v obci následovně: „Mezi důležité vybavenosti v obci patří moderní prodejna smíšeného zboží, restaurace s celodenním podáváním teplých jídel a mateřská škola s kapacitou 28 dětí, sloužící i dětem sousedních obcí. Ke sportovnímu vyžití občanů slouží velmi pěkný sportovní areál s klubovnou a šatnami a také bytovkou pro správce areálu i dvě nedávno vybudované cyklostezky hojně využívané našimi občany i cyklisty regionu. Jediným aktivním sportovním odvětvím je kopaná, která má v obci dlouholetou tradici. (...) Většina obyvatel je zaměstnána v nedalekých Kralupech, část v zemědělském podniku Agrobos s.r.o., který hospodaří na většině zemědělské půdy v katastru obce. V obci je několik podnikatelů ve stavebnictví, instalatérských pracích, v oboru elektro a dále truhlářství, zámečnictví i kadeřnictví. Část obyvatel dojíždí za prací do Prahy. Dopravní obslužnost je v obci na dobré úrovni. Je zajišťována jednak autobusy, a hlavně pak železnicí.“¹⁵²

V Olovnici docházelo ke kandidaturám systémem jednočlenných nezávislých kandidátek od komunálních voleb v roce 1994. Výjimkou, kdy se vedle jednočlenných kandidátních listin vyskytly i listiny vícečlenné pak byly volby v roce 1998 a 2002, kdy v obci kandidovala vícečlenná kandidátka Republikánské strany (v roce 1998 v koalici se SDČR). V roce 1998

---

¹⁴⁸ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/.opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

¹⁴⁹ OBEC OLOVNICE. Informace o obci. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.olvnice.cz/nase-obec/informace-o-obci/>. [cit. 2024-07-28].

¹⁵⁰KA * KA PROJEKTOVÝ ATELIÉR. Územní plán Olovnice: Textová část. In: . 2020. Dostupné také z: <https://www.mestokralupy.cz/files/pages/mestsky-urad/uzemni-plany-obci-v-orp-kralupy-nad-vltavou/dokumentace/olvnice/olvnice-text-fin.pdf>.

¹⁵¹ OBEC OLOVNICE. Informace o obci. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.olvnice.cz/nase-obec/informace-o-obci/>. [cit. 2024-07-28].

¹⁵² Ibid.

byla tato kandidátka tříčlenná a získala jeden mandát. V roce 2002 pak dvojčlenná kandidátka republikánů žádný mandát nezískala. Po celé zkoumané období mělo zastupitelstvo Olovnice 7 členů. Pouze v roce 2018 pak na těchto 7 míst kandidovalo 7 kandidátů, v ostatních letech byl vždy index pluralitnosti vyšší, nejvíce pak v roce 2002 kdy kandidoval dvojnásobný počet kandidátů oproti volným místům v zastupitelstvu. Celkem se o místo v zastupitelstvu Olovnice ucházelo v posledních 6 volbách 32 unikátních kandidátů. Žádný z kandidátů Republikánské strany Miroslava Sládka nezvolených v roce 2002 pak již nekandidoval jako samostatný kandidát. Průměrná volební účast byla 59,12 %, nejnižší byla ve volbách v roce 2014, kdy volilo 53,92 % voličů a nejvyšší pak roce 2002, kdy dosáhla hodnoty 64,02 %. V obci se vyskytli pouze dva kandidáti, kteří kandidovali ve 4 sledovaných volbách a dalších 9 kandidátů pak kandidovalo ve třech obdobích¹⁵³.

V Olovnici jsme v rámci naší práce realizovali dva polostrukturované rozhovory, oba prezenční formou v budově místního obecního úřadu. Oba rozhovory se uskutečnily 20. dubna 2024. Respondenty byli zastupitel obce Vlastimil Novotný a starosta obce Ing. Zdeněk Kinter. Pan Novotný byl ve sledovaném období kandidátem od roku 2014 a vždy byl zvolen, předtím kandidoval i v prvních komunálních volbách po revoluci v roce 1990¹⁵⁴. Starosta Kinter kandidoval prvně v roce 2010 a od té doby byl vždy zvolen¹⁵⁵.

V Olovnici došlo mezi velebením obdobími 2010 a 2014 k zásadní proměně zastupitelstva, kdy ze sedmi členů zastupitelstva zvoleného v roce 2010 kandidovali ve volbách v roce 2014 pouze dva. Vzhledem k tomu, že respondenti naší práce se aktivně zapojili do komunální politiky nejdříve v roce 2010, popisujeme v této práci pouze období jejich zapojení, tedy od roku 2010 dále a předchozí politické dění v obci včetně kandidatury Republikánské strany je tak mimo možnosti našeho popisu.¹⁵⁶

Starosta Kinter popisuje své první zapojení do komunální politiky tak, že byl jako relativně nově přistěhovalý obyvatel obce osloven předcházejícím starostou a vyzván ke kandidatuře, s čímž souhlasil v domnění, že bude ve volbách působit jako „křoví“ a kandidaturou spíše podpoří různorodost a ostatní kandidáty. Ke svému překvapení byl ale ve volbách úspěšný, a dokonce získal nejvíce hlasů. V zastupitelstvu ale z osobních důvodů

---

¹⁵³ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

¹⁵⁴ NOVOTNÝ, Vlastimil. *Zastupitel obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*.

¹⁵⁵ KINTER, Zdeněk. *Starosta obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*.

¹⁵⁶ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

nebyl příliš aktivní ani se neucházel o funkci starosty nebo místostarosty. Aktivněji se na politickém životě začal podílet v situaci, kdy na konci funkčního období 5 zastupitelů včetně minulého starosty oznámilo, že nehodlá znovu kandidovat. Spolu s dalším pokračujícím zastupitelem se domluvili, že zastupitelstvo zkusí doplnit a získat nové kandidáty. Domluvili se také, že pan Kinter bude kandidovat na starostu a v rámci uvolněné funkce převezme většinu administrativní agendy tak aby zjednodušil výkon funkce ostatním.¹⁵⁷ Pro zjednodušení jejich kandidatury kandidátům, které společně oslovili, nabídl, že pro ně sežene podpisy potřebné ke kandidatuře. Tento systém přejal od minulého starosty a v obci pokračuje i do současnosti. Velká většina kandidátů tak svěří své podpisové archy starostovi, který pak shání podpisy společně a na kandidátech je pouze odvezení archu na obecní úřad v Kralupech nad Vltavou. Sběr podpisů pak zajišťuje buď starosta sám, nebo další z kandidátů, kdy každý s podpisovými archy obchází svou ulici a své známé^{158,159}.

K doplnění členů zastupitelstva v Olovnici slouží nepsané pravidlo, které se uplatnilo zejména v roce 2014, když končila velká část místních zastupitelů. Podle nepsaného pravidla by každý zastupitel, který chce v příštím volebním období skončit, měl za sebe najít do zastupitelstva náhradu¹⁶⁰. Tímto způsobem se například rozhodl ke kandidatuře v roce 2014 pan Novotný, když byl ke kandidatuře přesvědčen jedním z odcházejících zastupitelů¹⁶¹.

Výhody systému jednočlenných kandidátních listin pak respondenti spatřují v tom, že kandidáti musí kandidovat takzvaně „na vlastní obličej“ a nemohou se na vícečlenné kandidátce „za někoho schovat“. Podle starosty se tak například odehrála situace, kdy se mu v průběhu volebního období ozývali potenciální kandidáti s tím, že by se rádi přidali do zastupitelstva, ale když zjistili, že není možnost se pouze přidat na společnou kandidátku od úmyslu kandidovat nakonec upustili. Další výhodou pak respondenti spatřují v tom, že tento systém „není tolik politický“, přičemž politika a stranictví podle nich do jejich obce nepatří^{162,163}. Jednočlenné kandidatury také umožňují voličům, v případě že jsou spojené s pluralitními volbami vyjádřit nespokojenost s jednotlivými členy zastupitelstva lépe, než by tomu bylo v případě kandidatury pomocí SNK. Starosta například uvádí případ nepopulárního člena zastupitelstva, pro kterého bylo ve fázi společného shánění podpisů

---

¹⁵⁷ KINTER, Zdeněk. *Starosta obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice.*

¹⁵⁸ *Ibid.*

¹⁵⁹ NOVOTNÝ, Vlastimil. *Zastupitel obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice.*

¹⁶⁰ KINTER, Zdeněk. *Starosta obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*

¹⁶¹ NOVOTNÝ, Vlastimil. *Zastupitel obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice.*

¹⁶² KINTER, Zdeněk. *Starosta obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice,*

¹⁶³ NOVOTNÝ, Vlastimil. *Zastupitel obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice.*

náročně získat dostatek podpisů k umožnění jeho kandidatury, což se sice nakonec povedlo ale do zastupitelstva nebyl znovuzvolen¹⁶⁴.

V Olovnici je také zajímavý vztah mezi systémem samostatných kandidatur a funkcemi starosty a místostarosty. Oba respondenti popisují, že počet hlasů získaných ve volbách má na určení těchto funkcí vliv i když neplatí stoprocentně^{165,166}. Výjimkou, kdy po volbách zvolený starosta nezískal nejvíce hlasů byl rok 2010, kdy bývalý starosta skončil až třetí¹⁶⁷. Údajně si pak již před ustanovující schůzí zastupitelstva vytvořil skupinku 4 zastupitelů, která ho bude ochotná podpořit, kdyby někdo z kandidátů, kteří ho předběhli, chtěl na starostu kandidovat a ustanovující schůzi pak řídil tak, aby na toto téma nedošlo¹⁶⁸. Ve všech následujících volbách se pak stal starostou Ing. Kinter, který získal vždy nejvíce hlasů. Oba respondenti se shodují, že větší počet hlasů dává zastupitelům lepší osobní legitimitu. Otázkou ale zůstává, jestli by toto pravidlo bylo dodrženo například ve volbách v roce 2014, kdy na rozdělení role starosty a místostarosty byla již dána určitá předvolební domluva. Zajímavé však je, že například po posledních volbách v roce 2022 byl počet hlasů použit jako indikátor při určení funkce místostarosty, kdy současný místostarosta byl k převzetí této funkce motivován velkým volebním ziskem a funkci tak získal místo spíše očekávaného pokračování předchozího místostarosty, který ve volbách skončil až na třetím místě¹⁶⁹.

Specifické pak v Olovnici byly i volby v roce 2018, kdy do zastupitelstva kandidovalo stejně kandidátů, jako bylo v zastupitelstvu volných míst. Respondenti uvádějí jako důvod, spokojenost s fungováním předchozího zastupitelstva, kdy všichni zastupitelé zvolení v roce 2014 chtěli ve svých funkcích pokračovat. Na tyto volby „bez možnosti výběru“ přišla od občanů negativní odezva, jednak v podobě nízké volební účasti, jednak v podobě stížností u jednotlivých členů zastupitelstva. Proto se zastupitelé snažili do dalších voleb v roce 2022 získat další kandidáty a nabídnout občanům znovu možnost volby^{170,171}.

Celkově je tak Olovnice zajímavým případem obce, kde systém jednočlenných kandidátních listin přetrval přes výměnu starosty i většiny politické reprezentace obce. Oba respondenti v rozhovorech zdůrazňovali „nepolitický“ charakter komunální politiky v obci

---

¹⁶⁴ KINTER, Zdeněk. *Starosta obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ NOVOTNÝ, Vlastimil. *Zastupitel obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice.*

¹⁶⁷ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky.* Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

¹⁶⁸ KINTER, Zdeněk. *Starosta obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice,*

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ Ibid.

¹⁷¹ NOVOTNÝ, Vlastimil. *Zastupitel obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice.*

a propojení zastupitelstva s místním spolkovým životem, zejména s fotbalovým oddílem ale i svazem chovatelů a místní zoologickou^{172,173}. Při další výzkumu by bylo zajímavé blíže sledovat moment obměny zastupitelstva v roce 2014 a zkusit na něj aplikovat například koncept „jader“^{174,175}. Zajímavá je také situace z přelomu tisíciletí a kandidatura Republikánů. Pro oba tyto cíle by bylo třeba oslovit respondenty spadající do „předcházející generace“ místních politiků, což se nám v rámci naší práce nepodařilo. Co se zařazení do mezi modely lokální demokracie platí zde dle našeho názoru teoretické předpoklady a obec můžeme klasifikovat jako náležící ke kooperativnímu modelu¹⁷⁶. V rámci modelu samostatných kandidatur se zde objevují výše popsané jevy jako výhoda personalizace volby a menší vnímaná „političnost“. Zajímavá je pak explicitní poptávka po pluralitnosti ze strany voličů, která značí, že alespoň základní konkurenční prostředí a možnost volby jsou v obci vnímané jako kladné hodnoty, případně i na úkor kontinuity zastupitelstva^{177,178}.

4.3 Obce se změnou systému

Poslední dvě obce zkoumané v rámci naší práce jsou pak obce, kde došlo v posledních volbách v roce 2022 ke změně buď od systému samostatných kandidatur k systému kandidatury listinné nebo naopak, kde byl tento systém vyzkoušen v těchto volbách poprvé. Rozhovory v těchto obcích nám umožní sledovat jasněji možné důvody proč obce tento systém zavádějí nebo od něj naopak opouštějí.

4.3.1 Štěnovický Borek

První variantu, kterou budeme v rámci této práce popisovat je obec, která v roce 2022 zkoušela systém jednočlenných kandidátek poprvé. Štěnovický Borek se nachází asi 11 kilometrů jižně od Plzně v okrese Plzeň město (do roku 2006 byl součástí okresu Plzeň-jih). Jeho pověřenou obcí je Starý Plzenec a ORP Plzeň. Skládá se ze dvou místních částí: Štěnovického a Nebílovského Borku, které k sobě stavebně přiléhají. Mezi obě části je téměř přesně rovnoměrně rozděleno celkových 621 obyvatel obce. V obci je zaveden vodovod

---

¹⁷² KINTER, Zdeněk. *Starosta obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*,

¹⁷³ NOVOTNÝ, Vlastimil. *Zastupitel obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*.

¹⁷⁴ JÚPTNER, Petr. Role politických aktérů na komunální úrovni: volby a koalice v kontextu teorie analýzy politiky. In: ŘÍCHOVÁ, Blanka; JÚPTNER, Petr; RIEGL, Martin a ŠVEC, Kamil. *Analýza politiky a političtí aktéři: možnosti a limity aplikace teorií v příkladech. Studijní texty (Sociologické nakladatelství)*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2015, s. 169-209. ISBN 978-80-7419-187-9.

¹⁷⁵ JÚPTNER, Petr. *Koalice a koaliční vztahy České republiky v evropském kontextu. in: Konfrontace teorie koalic s lokální politikou*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-7380-004-7.

¹⁷⁶ BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU, 2010. S. 99-104.

¹⁷⁷ KINTER, Zdeněk. *Starosta obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*,

¹⁷⁸ NOVOTNÝ, Vlastimil. *Zastupitel obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*.

a splašková kanalizace s ČOV¹⁷⁹. Obec je plynofikována.¹⁸⁰ V obci se nenachází školní zařízení, pošta ani lékařská ordinace. V obci je v provozu jedna restaurace. V obci jsou aktivní dva oddíly dobrovolných hasičů, kroužek rybářů, sportovní spolek SK Borky a spolek Borečtí sousedé¹⁸¹.

Během posledních 6 volebních období mělo zastupitelstvo Štenovického Borku sedm členů. Během sledovaného období do něj kandidovalo 39 různých kandidátů. Nejvyšší index pluralitnosti zaznamenala obec roce 2006, kdy do zastupitelstva kandidovaly 3 kandidátní listiny a dosáhly tak hodnoty 3,43. V letech 2002 a 2006 v obci kandidovala stranická kandidátka ČSSD, ostatní kandidátky pak byly sdruženími nezávislých kandidátů. Ty na posledy kandidovaly proti sobě v roce 2010 a ve volbách 2014 a 2018 pak kandidovala pouze jedno SNK s náhradníky. V roce 2022 pak prvně kandidovaly pouze jednočlenné kandidátní listiny. Mezi jednotlivými volbami bylo běžné, že kandidáti měnili své volební strany ať už mezi jednotlivými SNK tak mezi SNK a kandidátkou ČSSD. V obci se vyskytli 2 kandidáti, kteří kandidovali ve všech 6 zkoumaných volbách a jeden, který kandidoval v 5 volbách, nikdo z nich však nebyl stoprocentně úspěšný, co se zvolení týče. Průměrná volební účast byla ve sledovaném období 61,44 % nejvíce občanů volilo v komunálních volbách v roce 2022, kdy jich přišlo k urnám 75,19 % naopak nejméně voličů hlasovalo ve volbách v roce 2018, tehdy zastupitelstvo bylo zvoleno za účasti 47,27 % voličů¹⁸².

Respondentem polostrukturovaného rozhovoru byl ve Štenovickém Borku místostarosta Pavel Pech. Rozhovor proběhl 12. února 2024 prezenční formou v prostorách obecního úřadu ve Štenovickém Borku. Pan místostarosta kandidoval ve všech volbách od roku 2006, prvně v roce 2006 na kandidátce ČSSD, kdy nebyl zvolen, poté vždy úspěšně, v roce 2010 za SNK Planiny, v letech 2014 a 2018 za SNK Porozumění a v roce 2022 jako nezávislý kandidát¹⁸³. Rozhovor se zaměřoval především na moment vzniku systému jednočlenných kandidátek, a proto v něm byly nejvíce popsány volební období 2018 a 2022.

---

¹⁷⁹ OBEC ŠTĚNOVICKÝ BOREK. *Informace o obci Štěnovický Borek*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.stenovickyborek.cz/obec-7/statisticke-udaje/>. [cit. 2024-07-29].

¹⁸⁰URBIOPROJEKT PLZEŇ, ATELIÉR URBANISMU, ARCHITEKTURY A EKOLOGIE. Územní Plán Štěnovický Borek: Návrh pro společné jednání. 2014. Dostupné také z: https://www.stenovickyborek.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah280_11.pdf&original=UP-navrh.Stenovicky_Borek14.pdf.

¹⁸¹ PECH, Pavel. *Místostarosta obce Štěnovický Borek, polostrukturovaný rozhovor, 12.2.2024 OÚ Štěnovický Borek*.

¹⁸² ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

¹⁸³ Ibid.

Jako důležitý faktor ve fungování komunální politiky ve Štěnovickém Borku zmiňuje místostarosta snahu o kontinuitu. Popisuje, že ke do zastupitelstva byl spolu s dalšími členy mladší generace „přizván“ jako zástupce jednoho z místních spolků, konkrétně hasičů, a že v roce 2014 se „předchozí generace“ zastupitelů rozhodla předat vedení obce dál a pan Pech se společně se současným starostou stali primárně odpovědnými za vedení obce¹⁸⁴.

Zodpovědnost za shánění kandidátů pro volby tak v modelu kandidatury pomocí SNK i v modelu kandidatury samostatných kandidátů ležela primárně na „aktivním jádru kandidátů“, které místostarosta popisuje jako osahující 3 až 4 lidi, kteří zajišťovali, aby mezi kandidáty byly rovnoměrně zastoupeny, jak jednotlivé místní spolky, tak obě místní části. V procesu oslovování se v první řadě začíná od končících zastupitelů, kteří chtějí pokračovat, ale zároveň je systém otevřený i kandidátům „zvenčí“ a stalo se, že se před volbami sám přihlásil kandidát patřící k nověji přistěhovalým v obci a byl zapojen do politického procesu v obci, včetně společné přípravy kandidátních listin¹⁸⁵.

Jak při systému kandidatur jednoho SNK, tak při kandidatuře samostatných kandidátů byla v obci zajímavě řešená otázka přidělení funkce starosty. Mezi kandidáty panuje domluva, že funkce budou přiděleny na základě počtu (preferenčních) hlasů a ve všech 3 posledních volebních obdobích byla tato dohoda naplněna¹⁸⁶.

Přechod k systému jednočlenných kandidátek pak byl podle místostarosty inspirován jednou z okolních obcí, kde tento systém používají a hlavní motivací bylo nabídnout občanům větší volbu a motivovat je k volební účasti. Změna systému byla stejně jako další větší rozhodnutí v obci komunikována na veřejné schůzi zastupitelstva s občany v místní restauraci. Podle místostarosty se systémem zatím v obci panuje spokojenost a občané kvitují možnost lépe personalizovat volbu než při kandidatuře seřazené listiny SNK. Snahou při rekrutování kandidátů pak bylo získat jich co nejvíce, aby byla politická soutěž v obci byla co nejotevřenější¹⁸⁷.

---

¹⁸⁴ PECH, Pavel. *Místostarosta obce Štěnovický Borek, polostrukturovaný rozhovor, 12.2.2024 OÚ Štěnovický Borek.*

¹⁸⁵ Ibid.

¹⁸⁶ Ibid.

¹⁸⁷ Ibid.

Jako hlavní slabinu systému je v obci vnímána možnost odstoupení zastupitelů, které by vedlo k předčasným volbám. Občanům ani zastupitelům není jasné, zda by tato situace nastala při rezignaci jednoho člena zastupitelstva nebo by jich muselo rezignovat více¹⁸⁸.

Štěnovický Borek tak podle vnějších znaků může být klasifikován jako obec která od kompetitivního modelu demokracie přešla postupně k modelu konsenzuálnímu. Přinejmenším současné fungování obce může být s jistotou klasifikováno jako konsenzuální¹⁸⁹. Místostarosta popisuje, že fungování zastupitelstva je velmi úzce propojeno s fungováním místních spolků a většina velkých rozhodnutí v obci je konána na základě širší společné diskuse¹⁹⁰. Systém jednočlenných kandidátek pak můžeme vnímat jako vyjádření potřeby v tomto konsenzuálním systému umožnit prvky volební konkurence a zachovat atraktivitu voleb pro voliče, kteří by mohli být odrazeni kandidaturou jednotné SNK. Zároveň je tento systém v obci doplněn využíváním nepsaného pravidla o určení funkce starosty na základě největšího volebního zisku¹⁹¹, k čemuž je také uzpůsoben lépe než jednotná kandidatura SNK.

4.3.2 Bernardov

Bernardov je obcí, která na rozdíl od Štěnovického Borku zažívala volby systémem jednočlenných kandidátních listin po celou dobu námi sledovaného období až do roku 2022, kdy od tohoto systému odstoupila a kandidovala zde pouze společná listina sdružení nezávislých kandidátů¹⁹².

Bernardov se nachází v blízkosti uhelné elektrárny Chvaletice asi 12 kilometrů na severovýchod od okresního města Kutné Hory ve Středočeském kraji. V roce 2024 zde žilo 169 obyvatel. Obec je plynofikována a je zde zaveden vodovod, centrální kanalizace v obci zajištěna není. V obci není obchod, pošta, škola nebo školka ani restaurace. Obecní úřad o roku 2022 zajišťuje v obci provoz obecní knihovny¹⁹³.

---

¹⁸⁸ PECH, Pavel. *Místostarosta obce Štěnovický Borek, polostrukturovaný rozhovor, 12.2.2024 OÚ Štěnovický Borek.*

¹⁸⁹ BUBENÍČEK, Václav. Demokracie v lokálním politickém prostoru. In: ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPIK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: specifika politického života v obcích ČR. Politologie (Grada).* Praha: Grada, 2010, s. 157. ISBN 978-80-247-3061-5.

¹⁹⁰ PECH, Pavel. *Místostarosta obce Štěnovický Borek, polostrukturovaný rozhovor, 12.2.2024 OÚ Štěnovický Borek.*

¹⁹¹ Ibid.

¹⁹² ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky.* Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

¹⁹³ OBEC BERNARDOV. *Základní informace o obci Bernardov.* Online. 2024. Dostupné z: <https://www.bernardov.cz/zakladni-informace>. [cit. 2024-07-29].

V obci se během námi sledovaného období konalo více než 6 voleb, neboť během volebního období po roce 2018 bylo v obci nutné volby dvakrát opakovat, do výsledku druhých mimořádných voleb pak zasáhl soud¹⁹⁴. Po celé sledované období mělo zastupitelstvo Bernardova 5 členů. Na těchto 5 míst kandidovalo mezi lety 2002 a 2014 vždy střídavě 5 nebo 6 kandidátů. Ve všech volbách ve volebním období po roce 2018 pak kandidovalo prvně 9 a poté 7 kandidátů jako nezávislé kandidátní listiny a jednou celkem 10 kandidátů na dvou kandidátkách SNK a jeden nezávislý kandidát. Zajímavostí je, že v roce 2018 kandidoval jeden z kandidátů jako nezávislý kandidát na jednočlenné kandidátní listině s názvem Za krásnější Bernardov. Celkem se o místo v zastupitelstvu od roku 2002 ucházelo 26 unikátních kandidátů. Průměrná volební účast byla ve sledovaném období 61,37 %, maximum tedy přesně tři čtvrtiny voličů hlasovalo v roce 2018 a nejméně voličů pak v roce 2022, kdy hlasovalo pouze 42,07 % voličů¹⁹⁵.

Rozhovor v Bernardově byl realizován prezenční formou 26. dubna 2024 v budově místního obecního úřadu a jeho respondentem byl starosta obce Jan Pavel. Pan starosta kandidoval ve všech volbách od roku 2006 a nebyl zvolen pouze ve volbách v roce 2018. Ve volbách v roce 2020 a 2022 kandidoval na listinné kandidátce SNK Za přátelský Bernardov¹⁹⁶.

V období do roku 2018 fungoval politický systém v Bernardově podobně jako v dalších obcích se systémem kandidatur jednočlenných nezávislých kandidátek. Počet kandidátů se shodoval s počtem volných míst v zastupitelstvu, případně kandidovalo o jednoho kandidáta více. Podpisy pro kandidátní listiny si jednotliví kandidáti sháněli samostatně a samostatně kandidátní listiny odevzdávali na městském úřadě v Kutné Hoře. Tehdejší starosta zajišťoval předání informací kandidátům o tom, jak tento proces probíhá a udržoval si přehled o tom, zda je dostatek kandidátů. Například v situaci, kdy se před volbami v roce 2006 přihlásil jako potenciální kandidát současný starosta, mimo jiné s motivací, dát občanům možnost vybrat si z více kandidátů. Tato informace se přes starostu dostala k dalším zastupitelům a jeden z do té doby očekávaných kandidátů svou kandidaturu vzdal, neboť jeho hlavní motivací bylo udržet počet kandidátů na dostatečné úrovni pro pokračování nezávislosti obce¹⁹⁷.

---

¹⁹⁴51 A 40/2019 - 14: Usnesení KSPH ze dne 30.09.2019. In: . Praha, 2019. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/ksph/51-a-40-2019-14?text=51+A+40%2F2019&sit=1>.

¹⁹⁵ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ PAVEL, Jan. *Starosta obce Bernardov, polostrukturovaný rozhovor, 26.4.2024 OÚ Bernardov*.

V období mezi lety 2006 a 2018 se pan Pavel snažil o to zapojit do komunální politiky více nových lidí, jednak s motivací učinit volby v Bernardově soutěživější, jednak s motivací vystřídat výhledově tehdejšího starostu. Přestože částečná personální obměna zastupitelstva se podařila, jednotlivé volby nebyly pluralitnější než předtím, naopak se stalo, že počet kandidátů byl stejný jako počet volných míst v zastupitelstvu. Jednotliví zastupitelé neměli příliš motivace vytvářet konkurenční prostředí a v případě nových zájemců se často rozhodli znovu nekandidovat. Nově zvolení kandidáti poté ve volbách starosty podpořili pokračování předcházejícího starosty¹⁹⁸.

Zlom v komunální politice v Bernardově nastal v roce 2018, v těchto volbách se výrazně zvýšila pluralitnost a povaha politického boje. Podle starosty byla tato změna způsobena především vyostřením debaty o konkrétním problému, který v tomto období obec řešila. Tímto problémem byla otázka zavedení kanalizace. Obec se rozdělila do tří názorových táborů, přičemž jeden prosazoval zavedení kanalizace tlakové, jeden kanalizace spádové a část obce, která měla zavedenou polo-legální kanalizaci z období komunismu, se stavěla obecně proti návrhu kanalizace obecně. Investice do kanalizace by pro Bernardov znamenala zásadní rozhodnutí, protože kvůli velikosti rozpočtu obce by se obec zadlužila na několik let dopředu a investice by se pohybovala na hraně realizovatelnosti v rámci zákonů o rozpočtové odpovědnosti obcí.

V této situaci přes vytvoření soupeřících táborů nedošlo k vytvoření volebních stran a jednotliví kandidáti kandidovali stále samostatně. Podle starosty v předvolebním období přestalo být jasné, kdo bude ve volbách kandidovat a na toto téma kolovaly obcí nejrůznější zkažky. Podle starosty neexistovala ani v této situaci těsnější koordinace na podávání kandidátek ani v rámci názorových proudů, i když nevylučuje, že mezi příznivci spádové kanalizace, ke kterým nepatřil, mohlo docházet ke koordinaci shánění podpisů. Starosta byl v těchto volbách jedinkrát za sledované období neúspěšný. Po nich došlo k ustavení zastupitelstva a zvolení nového starosty¹⁹⁹.

Nově vytvořené zastupitelstvo se však nadále potýkalo s problémy rozdělení názorů v obci. Kromě názorových rozdílů navíc čelilo častým stížnostem a žádostem o informace podle zákona o přístupu k informacím²⁰⁰ od jednoho z občanů. V této atmosféře pak došlo k tomu,

---

¹⁹⁸ PAVEL, Jan. *Starosta obce Bernardov, polostrukturovaný rozhovor, 26.4.2024 OÚ Bernardov.*

¹⁹⁹ Ibid.

²⁰⁰ Zákon č. 106/1999 Sb.: Zákon o svobodném přístupu k informacím. In: 1999. 1999. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-106>.

že jeden ze zastupitelů ze zastupitelstva odstoupil, i když podle starosty to v tomto období zvažovalo více zastupitelů, včetně tehdejšího starosty. Vzhledem k tomu, že zastupitelstvo bylo pětičlenné ztratilo tak usnášeníschopnost a v následku kandidatur pouze samostatných kandidátních listin nemohl na uvolněné místo nastoupit náhradník a v roce 2019 tak muselo dojít k náhradním komunálním volbám²⁰¹.

V náhradních volbách v roce 2019 se počet kandidátů oproti roku 2018 snížil z 9 na 7, názorová rozdělenost obce však neustala. Navíc po volbách došlo k soudnímu sporu, kdy jeden ze zvolených zastupitelů byl soudem shledán jako nezpůsobilý volby, protože v době voleb neměl v Bernardově trvalé bydliště a na jeho místo byla tak doplněna kandidátka, která se v pořadí hlasů umístila za ním²⁰². Došlo tak k fakticky k retroaktivní změně volebních výsledků a na rozdíl od situace, kdy zastupitel sám odstoupí se nemusely volby opakovat. Politické klima v obci stále zůstalo konfliktní, starosta uvádí, že sám zvažoval, že podá na post zastupitele rezignaci. Toto rozhodnutí nakonec nemusel učinit sám, neboť svou rezignaci podaly další dvě zastupitelky obce a Bernardov tak musel v roce 2020 konat třetí komunální volby v rámci tří let²⁰³.

Ve volbách v roce 2020 se obci přestalo kandidovat systémem jednočlenných kandidátních listin a objevily se zde dvě SNK (jedno pětičlenné a jedno čtyřčlenné) a jeden samostatně kandidující kandidát. Podle starosty došlo k této změně na radu účetní, která společně s Bernardovem spravuje více obcí a poradila tak místním, že pokud chtějí maximalizovat svůj volební zisk je výhodnější kandidovat jako SNK. Této možnosti chtěli v Bernardově využít především kvůli tomu, že občan, který vytvářel tlak na obecní úřad pomocí dotazů a žádostí o informace také kandidoval a ostatní kandidáti chtěli dosáhnout toho, aby se do zastupitelstva dostal s co nejmenší pravděpodobností. Tento cíl se podařil a do zastupitelstva se dostali 3 kandidáti pětičlenné kandidátky Za přátelský Bernardov a dva kandidáti z čtyřčlenné kandidátky Za Bernardov fair play, zatímco jediný samostatně kandidující kandidát se do zastupitelstva nedostal²⁰⁴. Podle starosty bylo takto zvolené zastupitelstvo stabilnější než předchozí, a navíc díky náhradníkům z kandidátních listin bylo méně pravděpodobné, že by došlo k novým volbám kvůli odstoupení zvolených zastupitelů²⁰⁵.

---

²⁰¹ PAVEL, Jan. *Starosta obce Bernardov, polostrukturovaný rozhovor, 26.4.2024 OÚ Bernardov.*

²⁰² 51 A 40/2019 - 14: Usnesení KSPH ze dne 30.09.2019. In: . Praha, 2019. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/ksph/51-a-40-2019-14?text=51+A+40%2F2019&sit=1>.

²⁰³ PAVEL, Jan. *Starosta obce Bernardov, polostrukturovaný rozhovor, 26.4.2024 OÚ Bernardov.*

²⁰⁴ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky.* Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opensdata/opensdata.htm>. [cit. 2024-07-28].

²⁰⁵ PAVEL, Jan. *Starosta obce Bernardov, polostrukturovaný rozhovor, 26.4.2024 OÚ Bernardov.*

Ve zbytku volebního období se zastupitelstvu podařilo vypořádat s většinou podnětů podle zákona o přístupu k informacím a celková politická situace v obci se uklidnila zejména díky tomu, že se ukázalo, že klíčovou otázku kanalizace nebude možné definitivně vyřešit, neboť ve finančních možnostech obce není v současnou chvíli realizace ani jednoho z navrhovaných řešení²⁰⁶. V následujících a doposud posledních volbách pak kandidovala už jen jedna kandidátní listina, která měla 6 členů a byla primárně složená z členů předchozího zastupitelstva²⁰⁷.

V Bernardově se tak ukázalo, že systém jednočlenných kandidátních listin může narazit na několik limitů. Prvním problémem, který zde pro tento systém vznikl, byla větší polarizace obce a výskyt jasně politického štěpení v otázce kanalizace. Přesto i v této situaci kandidovali kandidáti zprvu stále samostatně. Druhý problém pak nastal díky nemožnosti nástupu náhradníků v tomto systému. Při pětičlenném zastupitelstvu získal tak každý ze zastupitelů možnost svou rezignací vynutit nové volby, což se opakovaně stalo²⁰⁸. Kombinace těchto faktorů spolu s vnější inspirací pak přesvědčila místní aktéry ke změně chování a kandidatuře na vícečlenných kandidátních listinách. Co se řazení k modelům demokracie týče můžeme Bernardov považovat do roku za obec s kooperativním modelem v období 2018 až 2020 se pak objevily prvky modelu kompetitivního modelu, který ale pravděpodobně nepřetrval a podle voleb v roce 2022 se zdá, že obec se vrací k modelu kooperativnímu²⁰⁹. V tomto čase ale jak popisujeme výše došlo k výrazným změnám toho, jak se tento model projevuje, zejména v přechodu od koordinovaného podávání jednočlenných kandidátních listin k modelu s jednou společnou vícečlennou kandidátní listinou.

---

²⁰⁶ PAVEL, Jan. *Starosta obce Bernardov, polostrukturovaný rozhovor, 26.4.2024 OÚ Bernardov.*

²⁰⁷ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky.* Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/.opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

²⁰⁸ PAVEL, Jan. *Starosta obce Bernardov, polostrukturovaný rozhovor, 26.4.2024 OÚ Bernardov.*

²⁰⁹ BUBENÍČEK, Václav. *Demokracie v lokálním politickém prostoru.* In: ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: specifika politického života v obcích ČR. Politologie (Grada).* Praha: Grada, 2010, s. 157. ISBN 978-80-247-3061-5.

Závěr

V kvantitativní části práce jsme zjistili základní charakteristiky obcí, kde se voleb účastní pouze jednočlenné kandidátní listiny. Zjistili jsme, že alespoň jednu zkušenost s tímto systémem voleb má v posledních 6 volebních obdobích pětina obcí v ČR a téměř čtvrtina obcí do 2000 obyvatel. V jednotlivých volebních obdobích tvoří tento typ dlouhodobě stabilně kolem 13 % voleb. Zjistili jsme, že velká většina obcí, kde se takové volby konají má do 1000 obyvatel. Pro 346 obcí byl tento typ voleb jediným typem voleb, který ve zkoumaném období realizovaly. Geograficky se tento typ voleb nevyskytuje rovnoměrně, přičemž největší podíl obcí, které s ním mají zkušenost má kraj Vysočina a nejmenší naopak Moravskoslezský kraj. Obecně jsou tyto obce výrazněji zastoupeny v Čechách než na Moravě a ve Slezsku. Pluralitnost voleb konaných systémem pouze jednočlenných kandidátek pak dosahuje hodnot spadajících do všech kategorií pluralitnosti, zdaleka nejčastěji se však jedná o volby semi-pluralitní. Pluralitnost voleb je pak pouze slabě závislá na velikosti obce, přičemž vztah mezi počtem obyvatel a pluralitností je pozitivní²¹⁰.

Na základě polostrukturovaných rozhovorů v kvalitativní části práce pak můžeme učinit několik obecnějších závěrů o fungování obcí se systémem jednočlenných kandidátních listin. Přestože konkrétní procesy a podoba fungování systému se v jednotlivých obcích lišily důležitou roli vždy hrály neformální mechanismy v rámci obce a zejména mezi končícím a nově nastupujícím zastupitelstvem. Ve dvou případových studiích se tento systém ukázal jako alespoň základně odolný proti potenciálním výzvám ze strany obyvatel, kteří buď explicitně chtěli kandidovat jiným způsobem, nebo měli pro tento typ kandidatury potenciální motivaci^{211,212}. Mezi fungováním tohoto systému v obcích s pluralitní a nepluralitní politickou soutěží panují ve zkoumaných obcích pouze mírné rozdíly. Hlavním rozdílem je, že v pluralitnějších obcích dochází k širší diskusi o nominaci kandidátních listin a jejich podávání je důsledněji koordinováno (v Bosni na společné schůzi²¹³, v Olovnici pak starostou, který společně sbírá podpisy^{214,215}).

---

²¹⁰ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/.opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

²¹¹ MAUDROVÁ, Hana. *Starostka obce Boseň, polostrukturovaný rozhovor, 25.3.2024 OÚ Boseň*.

²¹² PAŽOUT, Miroslav. *Starosta obce Veselice, polostrukturovaný rozhovor, 9.4.2024 OÚ Veselice*.

²¹³ MAUDROVÁ, Hana. *Starostka obce Boseň, polostrukturovaný rozhovor, 25.3.2024 OÚ Boseň*.

²¹⁴ KINTER, Zdeněk. *Starosta obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*.

²¹⁵ NOVOTNÝ, Vlastimil. *Zastupitel obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*.

Ve všech zkoumaných obcích je důležitou motivací pro udržení tohoto systému pocit, že přináší lepší personalizaci komunální politiky než umožňuje kandidatura pomocí vícečlenných kandidátních listin. Respondenti opakovaně zmiňovali výhody kandidatury „na vlastní obličej“, kdy se nikdo z kandidátů nemůže na kandidátce „schovat“. Další vnímanou výhodou pak je obehnutí nutnosti seřadit jednotlivé kandidáty v rámci případné vícečlenné kandidátky, což může v obcích představovat potenciální zdroj konfliktu, kterému se chtějí místní aktéři vyhnout^{216,217,218}.

Jednotliví respondenti zároveň uváděli, že fungování tohoto systému je dané do velké míry setrvačností a na případové studii obce Bernardov se ukázalo, že pokud je systém narušen vznikem většího politického štěpení v rámci obce může dojít k jeho zániku. Přesto i v této situaci se tak nemusí stát okamžitě, neboť aktéři místní politiky nemusí být obeznámeni s fungováním volebního zákona a například v Bernardově museli být na politickou „výhodnost“ kandidatury na vícečlenné kandidátní listině upozorněni účetní se zkušenostmi z jiných obcí²¹⁹.

Celkově je tak tento fenomén možné považovat za vyjádření specifického charakteru českého komunálního systému, který se zejména v malých obcích může projevit neočekávanými způsoby. Existence takovýchto obcí není zákonem o komunálních volbách předpokládána, a tak se například dostávají do situace, kdy, přestože do zastupitelstva kandidovalo více kandidátů než volných míst, musejí po odstoupení zastupitelů v průběhu volebního období vypisovat nové volby, protože zákon neumožňuje nastoupení dalších kandidátů coby náhradníků²²⁰. Vzhledem k tomu, že i přes tyto legislativní překážky podíl voleb, které probíhají tímto systémem, výrazně neklesá a zastává poměrně významnou část všech probíhajících voleb²²¹ vyvstává otázka, zda aby nebylo vhodné umožnit v rámci volebního zákona obcím tento systém formalizovat a dát zastupitelstvům do určité velikosti například možnost hlasovat, nejen o počtu zastupitelů v příštím volebním období, ale i tom, jak budou voleni.

---

²¹⁶ STANISLAV, Václav. *Starosta obce Kozojedy, polostrukturovaný rozhovor, 4.4.2024 online.*

²¹⁷ KINTER, Zdeněk. *Starosta obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice.*

²¹⁸ PECH, Pavel. *Místostarosta obce Štěnovický Borek, polostrukturovaný rozhovor, 12.2.2024 OÚ Štěnovický Borek.*

²¹⁹ PAVEL, Jan. *Starosta obce Bernardov, polostrukturovaný rozhovor, 26.4.2024 OÚ Bernardov.*

²²⁰ Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>.

²²¹ ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

Seznam použitých zdrojů

Odborné zdroje

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

BALÍK, Stanislav. Metodologie výzkumu komunální politiky. In: FIALA, Petr a STRMISKA, Maxmilián (ed.). *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno: ISPO a CDK, 2005, s. 171-1755. ISBN 80-7325-074-8.

BALÍK, Stanislav (ed.). *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003. ISBN 80-210-3211-1.

BALÍK, Stanislav; GONGALA, Petr a GREGOR, Kamil. *Dvacet let komunálních voleb v ČR. Politologická řada*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-381-3.

BERNARD, Josef; KOSTELECKÝ, Tomáš; ILLNER, Michal a VOBECKÁ, Jana. Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. In: *Studie (Sociologické nakladatelství)*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.

BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce, vedoucí Jaroslav Čmejrek. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU, 2010. S. 99-104.

CABADA, Ladislav. *Koalice a koaliční vztahy České republiky v evropském kontextu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-7380-004-7.

ČMEJREK, Jaroslav. Lokální a regionální politické stranictví v ČR. *II. Kongres českých politologů*. 2003, s. 5-6.

ČMEJREK, Jaroslav. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Basic*. Davle: Kernberg, 2009. ISBN 978-80-87168-10-3.

ČMEJREK, Jaroslav. Specifika komunální politiky v malých obcích ČR. In: DANČÁK, B.; FIALA, P. a HLOUŠEK, V. (ed.). *Evropeizace*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy university v Brně, 2005. ISBN 80-210-3865-9.

ČMEJREK, Jaroslav; BUBENÍČEK, Václav a ČOPÍK, Jan. In: *Demokracie v lokálním politickém prostoru: specifika politického života v obcích ČR. Politologie (Grada)*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-807-3675-486.

JÜPTNER, Petr. Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue*. 2004, roč. 10, č. 2, s. 80-101.

JÜPTNER, Petr. Konfrontace teorie koalic s lokální politikou. In: CABADA, Ladislav. *Koalice a koaliční vztahy České republiky v evropském kontextu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, s. 109-118. ISBN 80-7380-004-7

JÜPTNER, Petr. Role politických aktérů na komunální úrovni: volby a koalice v kontextu teorie analýzy politiky. In: ŘÍCHOVÁ, Blanka; JÜPTNER, Petr; RIEGL, Martin a ŠVEC, Kamil. *Analýza politiky a političtí aktéři: možnosti a limity aplikace teorií v příkladech. Studijní texty (Sociologické nakladatelství)*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2015, s. 169-209. ISBN 978-80-7419-187-9.

JÜPTNER, Petr; POLINEC, Martin a ŠVEC, Kamil (ed.). *Evropská lokální politika*. Praha: Petr Jüptner ve spolupráci s Institutem politologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, 2007. ISBN 978-802-5411-872.

KRUTÍLEK, Ondřej. Celkové výsledky komunálních voleb 2002. In: BALÍK, Stanislav (ed.). *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003, s. 54-74. ISBN 80-210-3211-1.

LEBEDA, Tomáš. Komunální volby klamou. Online. *Acta Politologica: Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva*. 2009, roč. 1, č. 3, s. 332-343. ISSN 1803-8220. Dostupné z: https://tarantula.ruk.cuni.cz/ACPO-23-version1-006_Lebeda_US_merged.pdf. [cit. 2024-07-30].

OUTLÝ, Jan. *Strany a stát, volby a finance: vybrané aspekty primárních voleb a financování politických stran. Studie a analýzy (Periplum)*. Olomouc: Periplum, 2003. ISBN 80-86624-12-9.

ROJČÍK, Ondřej. Komunální volby v letech 1990, 1994 a 1998. In: BALÍK, Stanislav (ed.). *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003, s. 35-53. ISBN 80-210-3211-1.

RYŠAVÝ, Dan. Komunální je komunální a velká je velká! K hypotéze politizace lokálních politických elit. Online. *Sociologický časopis*. 2006, roč. 42, č. 5, s. 953-970. ISSN 00380288. Dostupné z: <https://doi.org/10.13060/00380288.2006.42.5.06>. [cit. 2024-07-27].

STŘELEČEK, František a ZDENĚK, Radek. Incomes of rural and non-rural households in the Czech Republic. Online. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*. 2014, roč. 59, č. 4, s. 319-326. ISSN 12118516. Dostupné z: <https://doi.org/10.11118/actaun201159040319>. [cit. 2024-07-30].

ŠARADÍN, Pavel a OUTLÝ, Jan. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0798-1.

VOSTRÁ, Lenka a GROSPÍČ, Jiří. *Reforma veřejné správy v teorii a praxi: problémy reformy veřejné správy v České republice, Maďarské republice, Polské republice a Slovenské republice : sborník z mezinárodní konference*. Dobrá Voda: Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-71-6.

Legislativa a právní dokumenty

KRAJSKÝ SOUD V PRAZE. 51 A 40/2019 - 14: Usnesení KSPH ze dne 30.09.2019. In: . Praha, 2019. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/ksph/51-a-40-2019-14?text=51+A+40%2F2019&sit=1>.

Zákon č. 106/1999 Sb.: Zákon o svobodném přístupu k informacím. In: 1999. 1999. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-106>.

Zákon č. 128/2000 Sb.: Zákon o obcích (obecní zřízení). In: 2000. 2000. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>.

Zákon č. 424/1991 Sb.: Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. In: 1991. 1991. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-424>.

Zákon č. 491/2001 Sb.: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2001. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>.

Datové a elektronické zdroje

ČSÚ. *Otevřená data pro volební výsledky*. Online. 2002-2024. Dostupné z: <https://volby.cz/opendata/opendata.htm>. [cit. 2024-07-28].

EUROSTAT. Urban-rural Europe - introduction. Online. 2022, 2024. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_introduction#Introduction_to_territorial_typologies. [cit. 2024-07-27].

KA * KA PROJEKTOVÝ ATELIÉR. Územní plán Olovnice: Textová část. In: . 2020. Dostupné také z: <https://www.mestokralupy.cz/files/pages/mestsky-urad/uzemni-plany-obci-v-orp-kralupy-nad-vltavou/dokumentace/olovnice/olovnice-text-fin.pdf>.

LACKO, Jindřich. *RCzechia*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.jla-data.net/cze/>. [cit. 2024-07-31].

MĚSTSKÝ ÚŘAD MNICHOVO HRADIŠTĚ ODBOR VÝSTAVBY A ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ. Změna Č. 1 Územního plánu Boseň: návrh k veřejnému projednání srovnávací text. In: . 2019. Dostupné také z: <https://bosen-obec.cz/wp-content/uploads/2019/08/vyrok-a-oduvodneni-zm-1-up-bosen-srovnavaci-text-s-vyznaceni-zmen.pdf>.

OBEC BERNARDOV. *Základní informace o obci Bernardov*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.bernardov.cz/zakladni-informace>. [cit. 2024-07-29].

OBEC BOSEŇ. *Obecné informace o obci*. Online. 2024. Dostupné z: <https://bosen-obec.cz/obec/info/>. [cit. 2024-07-28].

OBEC OLOVNICE. *Informace o obci*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.olovnice.cz/nase-obec/informace-o-obci/>. [cit. 2024-07-28].

OBEC ŠTĚNOVICKÝ BOREK. *Informace o obci Štěnovický Borek*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.stenovickyborek.cz/obec-7/statisticke-udaje/>. [cit. 2024-07-29].

Rozhovory

KINTER, Zdeněk. *Starosta obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*.

MAUDROVÁ, Hana. *Starostka obce Boseň, polostrukturovaný rozhovor, 25.3.2024 OÚ Boseň*.

NOVOTNÝ, Vlastimil. *Zastupitel obce Olovnice, polostrukturovaný rozhovor, 20.4.2024 OÚ Olovnice*.

PAVEL, Jan. *Starosta obce Bernardov, polostrukturovaný rozhovor, 26.4.2024 OÚ Bernardov*.

PAŽOUT, Miroslav. *Starosta obce Veselice, polostrukturovaný rozhovor, 9.4.2024 OÚ Veselice.*

PECH, Pavel. *Místostarosta obce Štěnovický Borek, polostrukturovaný rozhovor, 12.2.2024 OÚ Štěnovický Borek.*

STANISLAV, Václav. *Starosta obce Kozojedy, polostrukturovaný rozhovor, 4.4.2024 online.*

Příloha 1. Scénář polostrukturovaného rozhovoru a oslovovací email pro respondenty

Oslovovací email

Vážená paní, vážený pane,

s úctou se k Vám obracím v souvislosti s výzkumem, který v tuto chvíli provádím na Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v rámci diplomové práce: “Většinový volební systém v české komunální politice? Fenomén modelu jednočlenných kandidátek” výzkum na téma komunální politiky. Konkrétně se týká obcí, kde ve volbách kandidují samostatní kandidáti.

Chtěl bych Vás požádat o chvíli Vašeho času, abychom společně mohli prozkoumat zajímavý fenomén komunální politiky v menších obcích.

Mým zájmem je politika v menších obcích, s důrazem na obce, kde kandidují jednočlenné kandidátní listiny. Cílem je lépe pochopit fungování těchto obcí a popsat specifika tohoto způsobu kandidování.

Vaše pohledy a zkušenosti jako zastupitele by byly pro mou práci velmi cenné. Celý rozhovor by zabral přibližně 60 minut Vašeho času.

Rozhovor bychom mohli realizovat buď přímo v obci (ideálně o víkendu), nebo online, dle Vašich časových možností a preferované varianty.

V příloze naleznete návrh polostrukturovaného rozhovoru, který obsahuje otázky týkající se předvolebního výběru kandidátů, počtu a podoby kandidátních listin a dalších okruhů pro rozhovor. Výsledky výzkumu s Vámi, v případě Vašeho zájmu, budu rád sdílet.

V případě, že byste byl/a ochoten/a se podílet na tomto výzkumu, se s Vámi rád spojím a probereme organizační detaily rozhovoru. Vaše účast by byla významným příspěvkem k lepšímu pochopení této oblasti politického dění.

S úctou a díky za Váš čas,

Matěj Frouz

Scénář polostrukturovaného rozhovoru

Zkoumaným obdobím výzkumu je posledních 6 volebních období, tedy volby v letech 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 a 2022. **Tento rozhovor obsahuje 8-9 otázek ve třech blocích.**

Blok 1. předvolební výběr kandidátů

Rozhodnutí jednotlivých lidí ke kandidatuře mohou mít různý průběh. Lidé mohou mít problém například s administrativou spojenou s kandidaturou, či s odhodláním se podílet na fungování obce. Jejich rozhodnutí může také ovlivňovat celková nálada v obci a zaběhnuté zvyklosti. V některých obcích například existuje někdo, kdo kandidátům pomáhá s administrativou a domlouvá, kdo bude kandidovat. V tomto bloku se budeme bavit o tom, jak tyto procesy probíhají ve Vaší obci.

1. Jak dlouho žijete v obci?
2. Jakým způsobem se v obci určí, kdo bude kandidovat?
3. Existuje ve Vaší obci někdo, kdo by koordinoval předvolební dění?
  - a. Pomáhá jim případně s administrativním procesem?
4. Probíhá ve Vaší obci před volbami jakákoliv výslovná dohoda o tom, kdo bude kandidovat?

Blok 2. počet a podoba kandidátních listin

Ve Vaší obci kandidují pouze jednočlenné kandidátní listiny, což je poměrně neobvyklý jev. Takové kandidátní listiny mají ve volebním systému nevýhodu proti vícečlenným kandidátkám. Budeme se tedy bavit o tom proč toto uspořádání ve Vaší obci funguje.

Zároveň je ve Vaší obci dlouhodobě stejný/vyšší počet kandidátů, než volných míst v zastupitelstvu budeme se tedy bavit i tom, jak k této situaci dochází.

5. Je ve Vaší obci nějak řešen počet kandidátů vůči počtu volných míst? Například snahy přesvědčit či odradit kandidáty, aby jejich počet odpovídal počtu míst v zastupitelstvu?
6. Proč ve Vaší obci nekandidují vícekandidátní listiny?
7. Do roku ##### ve Vaší obci kandidovaly vícečlenné kandidátky můžete popsat proč došlo ke změně?

Blok 3. různé

8. Máte k tématu nějaký doplňující komentář nebo podnět který by mohl být pro výzkum zajímavý?

9. Mohu Vás v rámci práce uvádět pod Vaším jménem? ano/ne